

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten der Kon. Hollandsche Lloyd en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST . . . . . TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN
IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz.
VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791

Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië

HEEREN EN KINDER KLEEDING

PEEK & CLOPPENBURG

KLEEDING NAAR MAAT

INHOUD: Ter herinnering aan Mas Aboekassan Atmodirono. — Feuilleton. — Het Hollandsche Bureau te Nice. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. Lit-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. Mutaties van 19 tot 26 Jan. '21.

Ter herinnering aan Mas Aboekassan Atmodirono
Door ir. R. A. VAN SANDICK.
(Met portret.)

Tijdens mijn verblijf in Indië overleed te Semarang op 23 Juli 1920 een inheemsch technicus, die een man van betekenis was in de Indische maatschappij. Ik vatte dadelijk het voornemen op om van dezen merkwaardigen man een levensbericht te geven.

Maar eerst dezer dagen bereikten mij de bouwstoffen, verzameld door zijn vroegeren chef, den hoofdingenieur bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, hoofd van de Afdeling Havenwezen in Indië, ir. A. M. Valkenburg, die groote sympathie voor den overledene koestert.

ATTENTIE! Leden in Ned. Oost-Indië worden bevestigd in hun lidmaatschap. Leden die hun lidmaatschap willen verliezen, worden verzocht adresveranderingen te berichten aan den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging, den Heer A. J. GOOSZEN, Kolonel B. D. en Landrechter te Sragèn.

terde. De bronnen bestonden uit een necrologie, in voortreffelijk Nederlandsch neergeschreven door Nosingo, zwager van den overledene, uit een 10-jarig verslag van een vereeniging, waarvan onze gestorven vriend de ziel was, en uit — het laatste niet het minst — de persoonlijke herinneringen van ir. Valkenburg. Ik had trouwens, gedurende een lange reeks van jaren, niets dan goeds gehoord over den

FA G. J. HILBRINK
8 Daendelsstraat 's-Gravenhage

DAMESKLEERMAKERIJ

bericht hiermede, dat zij gedurende de maanden December en Januari naar maat zal verkoopen:
Dames Tailor Made Wandel Costumes met zijde gevoerd voor f 115.—.
Mantels of Ulsters voor f 100.—.
Rokken voor f 40.—.

uitsluitend uit eene groote sortering Eng. Stoffen. De nog voorradige Bontmantels en Bontgarnituren zullen tegen concurr. prijzen worden uitverkocht. Gedurende December—Januari Zaterdags tot 5 uur geopend.

OOST

P.M. BROEKMANS AMSTERDAM
 KONINGSPLEIN HOEK HEERENGRACHT
 LADIES AND GENTLEMEN'S TAILOR

STEEDS VOORHANDEN HET FIJNSTE EN ALLERNEUWSTE
 VOOR DAMES EN HEERENKLEEDING.
 KLEEDING NAAR MAAT BINNEN 2 X 24 UUR GEREED

WEST

ISERIEF & CO.
 Magazijn „De Prijslijst”
 Veenestraat 16-18 · DEN HAAG · Valeriusstraat 29

Specialiteit
Tricolage
 Garen en Band
 Kousen

Verzending naar Oost- en West-Indië.

Wasch-, Glans- en Strijk-inrichting „Fortuna”
 Mej. v. d. NEUT — HOEFKADE 59

Wasschen en Stoomen van Gordijnen, Spreien en Dekens.

OVERHEMDEN . . . . f 0.40	FRONTS . . . . . f 0.18
VESTEN . . . . . f 0.60	BOORDEN . . . . . f 0.15
HALFHEMDEN . . . . f 0.25	MANCHETTEN p. p. f 0.20
BLOUSES . . . . . vanaf f 0.50.	

Voor geheele wasschen speciaal tarief.
 De goederen worden afgehaald te Den Haag, Scheveningen, Rijswijk en Voorburg.

N.V. WIENER & VAN WITSFN
 Gevestigd 1851

Indische Uitrustingen

ROTTERDAM DEN HAAG
 35 Schiedamsche Singel 94 Noordeinde

E. VAN EMBDEN

In- en Verkoop van
 uitsluitend eerste soort nieuwe en tweede hands
 MEUBELN, PIANO's, BRANDKASTEN,
 KANTOORMEUBELN, enz.

Schiekade 207 · ROTTERDAM · Telef. 10134
 (naast Astoria Bioscope)

Hammond School en COPIEERINRICHTING
 Terwenakker 11a - Tel. 3117 - Rotterdam
 (Ruys' Handelsvereniging) beveelt zich
 beleeft aan als oudste inrichting op
 dit gebied voor de levering van correct
 schrijf- en copieerwerk.
 Strongste discretie verzekerd.

MAISON VAN HAL
 Hofleverancier van H.M. de Koningin 103
 Reigerstr. 14 BREDA Telefoon 442

Heerenkleeding
 Dameskleeding
 Indische Uitrustingen
 Uniformkleeding

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

betreunde, in de eerste plaats van wijlen mijn vriend, den hoofd-ingenieur ir. J. C. Heyning, die destijds, als chef der irrigatie-afdeeling Serang, letterlijk met hem dweepte.

Mas Aboekassan Atmodiriono werd geboren te Wonosobo, op 18 Maart 1860 als zoon van Atmodiriono, hoofdjaksa te Poerwodjo, residentie Kedoe. Hij bezocht aldaar de Europeesche lagere school en daarna de Koningin Wilhelminaschool te Batavia.

Hij kreeg in 1878 een aanstelling als opzichter 3de klasse bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken. Hij was daardoor een der eerste Javanen, die volledig met Europeanen werd gelijkgesteld, in positie, zoowel als in salaris. Hij werd achtereenvolgens opzichter 2de en 1ste klasse en had tot standplaatsen Pedjarakan, Pasoeroean, Poerwodjo, Keboemen, Karanganyar, Bandjarnegara en Semarang.

Intusschen had Atmodiriono zich met noeste vlijt op de studie toegelegd, niettegenstaande zijn drukken technischen werkkring. Hoewel hij nooit school-onderwijs in de Westersche moderne talen deelachtig was geworden, wist hij zich door zelfstudie zóó te ontwikkelen, dat hij Fransch, Engelsch en Duitsch niet alleen kon lezen en schrijven, doch zelfs gesprekken in die talen kon voeren.

Maar zijn technische loopbaan kreeg een hoogere richting, nadat hij in 1898 te Semarang het examen voor architect bij den Waterstaat had afgelegd. Het duurde nog 3 jaar vóór, ten gevolge van een vacature in laatstgenoemden rang, die boven dien van opzichter staat, zijn benoeming tot architect bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken afkwam. Hij heeft dat ambt 19 jaar vervuld. Zijn ambtelijke arbeid ondervond waardeering bij zijn chefs, zooals bleek, toen hij in 1912 benoemd werd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau. De uitreiking van dit onderscheidingsteeken was een indrukwekkende plechtigheid, die werd bijgewoond door vele ingenieurs en opzichters uit Semarang's omgeving. Nadat zijn toenmalige chef, ir. Valkenburg, het benoemingsbesluit had voorgelezen en den

nieuwbenoemde de ridderorde op de borst had gespeld, sprak hij den wensch uit, dat het plichtsbeseft en de opvatting van de taak, door Atmodiriono aan den dag gelegd, voor anderen een voorbeeld ter navolging zou zijn.

In het inheemsche vereenigingsleven trad hij op

† MAS ABOEKASSAN ATMODIRONO.

FOTO KING SENG SEMARANG.

den voorgrond. Verschillende vereenigingen hebben haar ontstaan aan hem te danken. Zoo stichtte hij in 1911 de vereeniging voor inheemsche ambtenaren „Mangoenhardjo”, die thans 2000 leden telt en 24 afdelingsbesturen op Java en Madoera. Uit het verslag der eerste 10 jaar, 1911—1920, blijkt, welke

Feuilleton.

Een babbeltje over Curaçao.

Zijn Verleden en zijn Heden.
 Door J. van Haften.

(Vervolg).

Dat die toestand op de Fransche en Engelsche eilanden zóó zeer gunstig was, daarvan heb ik mij, door een bezoek, dat wij op een paar dier eilanden brachten, kunnen overtuigen.

Het behoeft geen betoog, dat een dergelijke toestand pas geschapen is na tientallen en tientallen van jaren en nadat natuurlijk al dien tijd veel en zeer veel geld is uitgegeven, zonder dat er in 't eerst iets voor werd terug ontvangen.

Op den langen duur heeft het echter zijn rente honderdvoudig opgebracht. Geld uitgeven op hoop van zegen in de toekomst, heeft echter nooit gelegen in den aard van den Hollander, vandaar, dat wij met onze eilanden zijn doorgesukkeld, zooals ze eenmaal waren.

Wat Curaçao zou kunnen zijn, dat toonen, zooals ik reeds zeide, de in het binnenland gelegen „Kenoekoes” (Kenoekoe wil zeggen: naar buiten).

De meer-gegoede bevolking brengt gewoonlijk de Zon- en feestdagen door op die buitenplaatsen, waarheen men zich ook begeeft in de warme maanden van het jaar, te weten Augustus en September. Die maan-

den zijn daarom zoo warm, omdat er dan in Curaçao zelfs geen zuchtje wind te bekennen is. De meestal in hooger terrein gelegen buitenplaatsen bieden dan nog eenige koelte. In de overige maanden van het jaar is het in Curaçao niet warm; er staat dan een bijna constante N. O. bries, die het geheele eiland ventileert en die vooral voor de in het Schottegat liggende schepen het verblijf al zeer dragelijk maken.

Menigmaal heb ik des avonds op de kampagne van ons schip, hetwelk in het Schottegat voor anker lag, gezeten, zonder het minst eenig gevoel te hebben van te groote warmte; het was er een temperatuur, die mij deed denken aan het heerlijke klimaat der Azorische eilanden.

Rustig was het daar bij avond in dat Schottegat. Hier en daar slechts de lichten van een ander schip in de verte die van de stad en op het water slechts van tijd tot tijd een voorbijgaanden barkas of sloep, ofwel, en dat vooral niet te vergeten, een „pontje”. Wie, die in Curaçao is geweest, heeft niet kennis gemaakt met het „Pontje” en met den onder alle omstandigheden zichzelf volmaakt gelijk blijvende Pontjesneger.

Het Pontje dan is het Curaçaosche vervoermiddel te water, en het is wel een primitief vervoermiddel, zóó primitief als maar eenigszins mogelijk is. Het meeste deed het mij altijd denken aan die vierkante bakken (schuitjes), waarmede op onze binnenwateren de melkvaten worden weggebracht.

Het eenig onderscheid is, dat, waar de laatsten meestal worden geboomd, de pontjes, dit met het oog op de diepte van het vaarwater, worden gefrikt. In dat frikken nu blijft de neger zich immer gelijk; nooit of nimmer heb ik er een gezien, die ook maar

Riviera en Zwitserland

Geregelde Koeriersdiensten.
 (visa versa).

REISBUREAU LINDEMAN.
 's-Gravenhage

Arnhem Groningen Utrecht

VOORHANDEN EEN GROOTE KEUZE:

Romans, Jongens- en Meisjesboeken, Prentenboeken.

Kantoor-, School-, Schrijf- en Teekenbehoefden.

Spoedige levering van alle Studietoelagen, Tijdschriften en Modeplaten.

Leesbibliotheek in 4 talen. Advertentie-Bureau.

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL

E. VAN ANDEL, Weimarstraat 16a b.d. Suezkade
 Telefoon 3213 DEN HAAG

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.

TEL. 4782.

DEN HAAG.

had ge-
chtsbesef
ono aan
ter na-
d hij op

verbeteringen in die jaren gebracht zijn in de pryaji-
(ambtenaars-) wereld, menigmaal het gevolg van
voorstellen, door hem, als voorzitter der vereeniging,
bij de Regeering aanhangig gemaakt.

Verder had hij een belangrijk aandeel in de tot-
standkoming (1913) van den Regentenbond „Sedyo
Moeljo”, die 40 van de 70 regenten op Java en Ma-
doera tot haar gewone leden, en eenige niet-regenten
tot haar buitenleden telt. Hij bekleedde het ambt
van secretaris van die vereeniging.

Geruimen tijd was hij commissaris van het hoofd-
bestuur der bekende vereeniging „Boedi Oetomo”,
en was ook voorzitter. Maar hij was een zelfstandige
persoonlijkheid en hij kon zich moeilijk vereenigen
met het betrekkelijk scherp belijnd programma van
Boedi Oetomo, want hij volgde een eigen lijn in zijn
streeven tot bevordering van de belangen van zijn
landgenooten.

Een stichting van groote beteekenis was de Tech-
nische Avondschool te Semarang, die door Atmodi-
mo is opgericht. Zij geeft aan hoofdzakelijk inheem-
sche jongelieden van voldoende aanleg gedurende 5
dagen per week in de avonduren onderwijs in tech-
nische en aanverwante vakken. Na 4-jarigen cursus
kannnen de leerlingen, na afgelegd eindexamen, ge-
plaatst worden als onderopzichters, respectievelijk
opzichters bij den Waterstaat, bij locale werken of
particulieren. De betrokken chefs dezer jongelie-
den laten zich over het algemeen gunstig uit over
hun bruikbaarheid in de praktijk. Aan deze school
zijn thans 3 ingenieurs der B. O. W., 1 architect, 4
opzichters, 1 onderwijzer met hoofdacte en een can-
didaat-notaris als leeraren verbonden. Zij telt thans
70 leerlingen en zij mag zich verheugen in jaarlijk-
sche subsidie van het gouvernement, de gemeente en
van andere lichamen en personen.

Hij was lid van den gemeenteraad van Semarang
vanaf de instelling der gemeente. Wars van tribune-
redame, sprak hij weinig in het openbaar, maar in
de technische commissie van den gemeenteraad heeft
hij degelijk en goed werk verricht.

In 1918, bij de instelling van den Volksraad, werd

een haarbreed afweek van het niterst langzame
(naast te langzaam) tempo.

Van nature houdt de neger heelmaal niet van ar-
beiden en er zijn er dan ook velen onder, die niet
meer werken dan strikt noodig is. Op hem rekenen
als werkkraft kan men ook al niet, want op een ge-
geven moment, als hij vindt, dat hij genoeg verdiend
heeft, om er eenigen tijd op te kunnen teren, of zelfs
als het werken hem al te zeer tegen begint te staan,
dan legt hij zijn werk eenvoudig neer. Het eenige
geede, dat de vroegere tijd der slavernij had, was de
macht van den meester, om den zóó luen neger aan
het werk te houden. Dat die macht daar geleid heeft
tot een zoo ontzettend machtsmisbruik, vond ten
deele zijn oorzaak in den luien aard der inheemsche
bevolking dier streken.

Nu moet men hierbij echter niet vergeten, dat het
warme klimaat aldaar weinig tot werken lokt, waar-
toe komt, dat de behoeften dier menschen zeer gering
zijn en zij over het algemeen weinig eerzucht bezit-
ten.

Bezitten zij ook al weinig eerzucht, ijdel zijn zij
daarentegen tot in het bespottelijke toe. Zie slechts
hoe de gekleurde bevolking zich steeds tooit met al-
lei schelle, opzichtige kleuren, en let maar eens
op, hoe meestal de gekleurde bevolking in het bezit
is van een of ander stukje spiegelglas, dat telkens
en telkens voor den dag wordt gehaald om hun lee-
lijke tronie te beghuren.

Vanaf het balcon van de Sociëteit „De Gezellig-
heid”, gelegen naast de Pontjesbrug, had men een
goede gelegenheid de negerbevolking in haar doen en
laten goed gade te slaan, want evenals die sociëteit
het punt van samenkomst was van de Europeesche,

hij tot lid van dit college gekozen. In een levens-
schets, verschenen in „De Locomotief”, worden aan-
gehaald eenige zinsneden, die hij sprak in de eerste
zitting van dat hooge college, waaruit blijkt, hoezeer
hij zijn best deed om de nooden en behoeften van het
Javaansche volk te peilen, terwijl zij tevens een merk-
waardig teeken zijn van zijn groote gematigdheid.
Wij laten ze hier volgen:

„Als voorzitter van de vereeniging van Inlandsche
ambtenaren Mangoenhardjo ben ik op de hoogte van
hun denkbeelden en van hun toestand, terwijl ik uit
den aard van mijn betrekking dikwijls in de gelegen-
heid ben geweest om, als gewoon mandoer gekleed,
gesprekken te voeren met koelies in de verschillende
streken van Java, die mij hun toestand zonder schroom
bloot legden.

Door eigen waarnemingen en inlichtingen van ande-
ren ben ik tot de conclusie gekomen, dat de toestand
van het volk zoo niet beter, dan toch niet slechter dan
25 jaren geleden is, ondanks de sterke toename van
het zielental en de meerdere behoeften.

De regeering doet wat in de gegeven omstandigheden
mogelijk is om ons vooruit te brengen. De een zegt,
dat het ontwikkelingsproces niet snel genoeg gaat, de
andere van wel, dit is een kwestie van opvatting. Door
de invoering van locale raden en van den Volksraad
heeft de regeering bewezen, het nuttig te vinden om
den geregerden medezeggenschap in het bestuur te ge-
ven. Nu zijn de aan de colleges gegeven bevoegdheden
nog niet veel, maar als begin kan men daarmee te-
vreden zijn. De instelling van den Volksraad is een
gewichtige gebeurtenis in den ontwikkelingsgang van
het land.”

Hij was een stoere werker, hij stelde gemakkelijk
en drukte zich duidelijk uit. Hij heeft — gedeeltelijk
anonym — een zeer groot aantal artikelen geschreven
en daarmee veel uitgezaaid. Steeds kwam hij op voor
de belangen van land en volk van Java. Karakter en
levensopvatting, beide brachten mede, dat hij menig-
maal willig in de schaduw bleef, terwijl anderen,
van het kasteel blazend, op den voorgrond traden.
Maar met zijn buitengewone zelfbeheersching, zijn
grote kalmte en zijn verwonderlijke bezadigdheid,
heeft hij voor zijn volk meer bereikt, dan menigeen
zou vermoeden.

zoo was de kade het voor de negerbevolking.

Een vaste en, te oordeelen naar het ontzag, waar-
mede hij werd behandeld, hoog in aanzien zijnde ver-
schijning daar, was een reusachtige groote oude
neger, die er uitzag, zoo, dat een vogelverschrikker
er nog niets bij was. Zijn jas, een lange sluitjas, ver-
toonde alle kleuren van den regenboog, terwijl hier
en daar een groen geworden metalen knoop het ver-
moeden wekte, dat dit prachtstuk in lang vervlogen
tijden een uniformjas was geweest. Het vogelver-
schrikkersaanzien, dat gaven 's mans hoed en vest,
want zulke potsierlijke artikelen had ik nog nooit
gezien.

Dat vest vooral was een wonder van leelijkheid en
wansmaak, en hoe het mogelijk was zooveel harde,
afschuwelijk leelijke kleuren bij elkaar te krijgen als
er in dat vest prijkte, was mij een raadsel. De hoed,
een reusachtige, onderwetsche, hooge cylinder, met
geheel scheef staanden rand, voltooide op waardige
wijze het geheel.

Wat dat heerschappij uitvoerde, en waarvan hij
leefde, wist mij niemand te vertellen, dat hij echter
niet werkte was zeker, want nimmer werd hij op die
kade gemist, waar hij door al zijn kameraden, jong
en oud, eerbiedig werd aangestaard. Beschouwde
men hem wellicht als „Arbiter Elegancia”?

Het feit, dat de kade daar de verzamelaarsplaats der
negerbevolking was, vond v.n. zijn oorzaak daarin,
dat zich aldaar de vaste aanlegplaats der pontjes
bevond, van waaruit menig vrachtje naar een of an-
der schip werd gefrikt.

(Wordt vervolgd.)

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij

VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenië; eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853.

115

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

Ik zing de lof
der
Monarch
Schrijf-
machine

HOOFDAGENTEN
MEYENBROCK HASELAGER & Co.
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN HAAG.

N.V. MEUBELFABRIEK
V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Belimmeringen
Gordijnen
Japigten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE

BALANSCONTROLE
BELASTINGZAKEN
INRICHTEN EN CONTROLEEREN
VAN ADMINISTRATIES

H. A. VERHEIJ
LID NEDERLANDSCHE BOND VAN ACCOUNTANTS
VONDELKERKSTRAAT 17
TEL. Z. 3603 AMSTERDAM

BATIK VERVEN
Batik-Apparaten, Batik-Teekeningen.
ATELIER VOOR ONDERRICHT.
OPGERICHT 1887.
FIRMA TENZER,
Noordeinde 139a. DEN HAAG (Holland), Tel. 4229.
KUNST-SCHILDERSARTIKELEN.
Voorwerpen om te Snijden, Branden, Beschilderen, enz.

AUG. SAVELKOUL - AMSTERDAM
SINGEL, HOEK HEILIGENWEG 20
Batavia - Semarang - Soerabaya - Bandoeng
HEERENKLEEDING NAAR MAAT
Indische Uitrustingen
Vraagt geïllustreerden Catalogus.

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 %o gewaarborgd.

124

Electro-techn. en Mechanisch Bureau „HOLLAND”

ANNASTRAAT 17 - DEN HAAG - TEL. H. 4738

2 x bellen.

Electriciteit op elk gebied.

Groote keuze Electriche Ornamenten, enz.

Baden, Geysers, Waschtafels.

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHE**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

101

VERKRIJGBAAR BIJ: **WILLEM SPRENGER.**
Agent der Gramophone Comp. Ltd.
CARUSO-RECORDS
PASSAGE 46.
DEN HAAG.

Geheel de inheemsche wereld van Java betreurt zijn heengaan. Maar ook zij, die in hem een medewerker hadden, in de eerste plaats de opvolgende chefs (thans hoofd) der irrigatie-afdeeling Serang, bewaren zijn aandenken.

Ir. Valkenburg schrijft over hem het volgende: „Persoonlijk achtte ik Atmodirono, die 8 jaar onder mij gediend heeft, zéér hoog. Hij was vóór alles Inlander, die zijn land en zijn volk lief had in den goeden en waren zin van het woord.

Daarom was hij zeer zeker niet de man naar het hart van sommige zoogenaamde „volksleiders”, hij was te eerlijk en zocht nooit zichzelf. Eenvoudig, eerlijk en steeds bereid om hulp te verlenen met woord en daad, waar hij maar kon — dat was Atmodirono.

Het zou moeilijk na te gaan zijn, hoeveel opzichters van de B. O. W. (en daarmee bedoel ik speciaal de inheemsche) hun opleiding en dus hun tegenwoordige betrekking, hetzij in of buiten den Gouvernementsdienst, aan hem te danken hebben. Zijn huis had veelal meer van een internaat dan van een particuliere woning; hij zorgde voor alles, want veelal waren zijn leerlingen niet in staat om financieel iets bij te dragen, in ieder geval buitengewoon onbetekenend.

Nimmer heb ik hem in Europeesche kleederdracht gezien — hij was en bleef Javaan.

Het is inderdaad waar, dat deze eenvoudige man zooveel voor zijn volk gedaan heeft, dat niemand zich hieromtrent een juist denkbeeld kan vormen. Aan den weg timmeren was hem een gruwel.

Mag hij misschien intellectueel minder hoog staan dan enkele thans op den voorgrond tredende Inlanders (ik denk hierbij aan enkele regenten en heb niet het oog op eenige, zoogenaamde volksleiders), hij had een goede dosis gezond verstand en karaktereigenschappen, die zóó hoog staan, dat deze bij vele anderen niet gevonden worden.

Gaarne zou ik aan zijn laatste rustplaats hem herdacht hebben in den geest, zooals ik u schrijf — doch de adat verzet er zich tegen, dat aan een inheemsch graf gesproken wordt.

Hij stond steeds in briefwisseling met mannen, die hem vroeger in Indië gekend hadden, en, toen zijn veelbelovende oudste zoon Basoeki als student werd ingeschreven aan de Hoogere Landbouwschool te Wageningen, ondervond deze jonge man bij velen in Nederland een hartelijke ontvangst, uit persoonlijke herinnering aan zijn vader. Ik ontmoette Basoeki herhaaldelijk bij ir. J. C. Heyning.

In het werk „Leven en Arbeid” van mr. C. Th. van Deventer, beschreven en verzameld door dr. H. T. Colenbrander en J. E. Stokvis, 1ste deel, blz. 148, lezen wij:

„Den 18den September 1915 stond mr. C. Th. van Deventer, te Wageningen, aan het graf van een der meestbelovende Javaansche jongelieden, die toen in Nederland studeerden: Basoeki, zoon van een zijner geregelde inlandsche correspondenten, den architect Atmodirono. Hij sprak van dat sterfgeval met bijzondere ontroering.

Het was de laatste maal, dat Van Deventer, die warme vriend van Indië, zich buiten zijn woonplaats begaf. Acht dagen later was ook hij gestorven, die in 1911 de oprichtersvergadering van de vereeniging Mangoenhardjo, waarvan Atmodirono de ziel was, had bijgewoond.

De dood van zijn geliefden zoon Basoeki was een zware slag voor den ouder wordenden Atmodirono. In April 1920 begon hij te lijden. De voorjaarszitting van den Volksraad kon hij niet meer bijwonen, en ook de gemeenteraadszittingen te Semarang kon hij niet meer, zooals hij gewoon was, geregeld bezoeken. Den 23sten Juni 1920 overleed hij in zijn huis op den Karreweg, te Semarang.

De inheemsche bevolking, wier pleitbezorger h' zo menigmaal geweest is, verliest in hem een van haar beste zonen; de regeering een voortreffelijk landsdienaar, de Indische Waterstaat een bekwaam architect. Doch voor zijn weduwe, die hem met onbezweken toewijding veertig jaar ter zijde heeft gestaan, en die, na het overlijden van haar oudsten zoon Basoeki, met vijf nog niet tot gevestigden stand gekomen of bezorgde kinderen achterblijft, en

voor zijn vele andere nagelaten familiebetrekkingen, beteekent zijn heengaan een onherstelbaar verlies.

Moge zijn werken en zijn streven zich voortplanten in de harten der jongeren.

Hij ruste in vrede.

Het Hollandsch Bureau te Nice.

De aandacht onzer lezers wordt gevestigd op dit bureau onder leiding van den oud-officier en Consul E. R. Boumeester, waarvan het doel, in algemeenen zin, is om aan alle landgenooten juiste en betrouwbare inlichtingen te verstrekken.

Zooel aan hen die uit Indië komende, zich tijdelijk aan de Fransche of Italiaansche Riviera willen ophouden als aan diegenen die in deze streken blijvend zich wenschen te vestigen, verschaft het Bureau alle gegevens met betrekking tot huisvesting en verblijf. Omtrent het intrek nemen in hotels, huren van kamers, appartementen en woningen geeft het aanwijzingen en verleent het zijne middeling, ook in zaken van meer uitgebreiden algemeenen aard. Nog stelt het Bureau zich in verbinding met den handel, ten einde de nationale producten aldaar ingang te doen vinden.

Men adresseere: Aan de Directie van het Hollandsch Bureau, Avenue de la Tour Lascaris, Villa la Source, Nice (Frankrijk).

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Een terugblik.

In het *Bat Ntbl.* geeft Jan Roechem een overzicht van hetgeen in de laatste vijf jaren, na het laatste algemeene S. I.-congres te Soerabaja, door de Inlandsche vereeniging werd uitgehaald.

De schrijver schetst hoe van den opzet; verbeetering van den economischen toestand der Inlandsche bevolking, niets is terecht gekomen. De serieuze Raden Achmat trok zich uit de S. I.-beweging terug; de beruchte Soehardi kreeg de leiding en werd later tot 2 jaar gevangenisstraf veroordeeld. De coöperatieve winkels verliepen door wanbeheer en de politieke actie onder leiding van Tjokro Aminoto bleef alleen over. En de regeering ging daarmee accoord, hoewel Raden Achmat zijn teleurstelling uitte in de woorden: „Wat hebben wij aan onderwijs en politiek, als wij niet te eten hebben; voor alles economische versterking.” Hij echter werd uit de beweging gewerkt en het kamp der nieuwe leiders verdeelde zich in tweeën: de wroeters onder het volk, die misstanden wisten uit te buiten tot eigen belang, in stede van te streven naar samenwerking met de overheden tot verbetering, en de politieke groep, die onder leiding van Tjokro en Abdoel-Moeis aan den band scheen te loopen van Dr. Rinkes.

Schr. zou dat tijdperk kunnen noemen dat van vordering; de uiterlijke propaganda werd te krachtiger voortgezet onder bescherming der regeeringsadviseurs; een zoo groot mogelijk aantal leden, schijnbaar vertoon van kracht. Het zwarte tijdperk in de annalen van het Binnenlandsch Bestuur. Het volk, dat eeuwen lang onder leiding had gestaan, zoo dat het 't loopen verleerd had, werd gelukkig gemaakt met allerlei maatregelen om het los te maken van de banden, die het bonden aan zijn historisch gegroeid bestuur.

Dat moest leiden tot botsingen, en bij de berechtiging legde het B. B. het loodje. De Garoet-affaire heeft dit tijdperk afgesloten.

De groep der leiders, die zich hoofdzakelijk hebben bezig gehouden met het volk, zich tolk wisten te maken van ontvredenheid ten bate van eigen zak, vonden het meeste gehoor; hun populariteit overtrof die

Dansinstituut WEIJNE
alléén gevestigd
te ROTTERDAM
Jonker Fransstraat 21
Meest bezochte inrichting voor verlofgangers

Techn.-Bur. K. F. HENNEMAN
Atjehstraat 68-70 DEN HAAG Telefoon H. 245
Electriciteit - Gas - Water - Centrale Verwarming - Sanitair - Drijfwerken - Machineriën - Smederij - Instrumentmakerij
Speciaal ingericht voor Techn. Bakkerij-Installatiën

151

Zeebaboe's en Jongens beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”
Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
V. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

politiekers en dezen zagen zich op den duur ge-
doodzaakt, wilden ze er boven op blijven, het voor-
beeld hunner makkers te volgen.
Over de bolsjevistische en communistische actie in
Ned.-Indië merkt Schr. op: De leiders dier actie wor-
den met rust gelaten.

In hun orgaan is dan ook gezegd, dat de redevoe-
ringen zoo gehouden moeten worden, dat de justitie
aanleiding kan vinden tot vervolging. Zij we-
nen zich de vijanden van de bestaande orde; zij zijn
genoeg om te begrijpen, dat de overheden en
maatschappij zich tegen hen moeten en zullen
verdedigen, omdat het bestaan er mee gemoeid is.

In een Europeesche maatschappij kan men rede
stellen; in de Indische maatschappij,
waar naast communistische, godsdienstige en natio-
nale tendenzen op het opontwikkelde volk met zijn
beheerschte hartstochten funesten invloed kunnen
hebben, mag een propaganda van het communisme
geduld worden en allerminst van Europeanen.

is het de onafwijsbare plicht der regeering alle
Ned.-Indische en Inlandsche propagandisten van het
communisme uit de Indische samenleving te verwij-
deren, in het belang van het volk, van het doel der
regeering om dat volk op den weg naar vooruitgang
te stellen, in het belang, zegt het egoïstische belang
der Europeesche maatschappij.

Wij mogen niet dulden door eigen landgenooten in
den rug aangevallen te worden, recht van vrijheid
van gedachte en spreken zij ieder-gewaarborgd, mits
de vrijheid niet wordt aangewend om ons te vernie-
tigen. Want dat is het doel, dat is het verlangen,
dat is de hoogste wensch. Sneevliet is vrijheid gelaten
omver te prediken; laat het bij dien eenen blijven.

De communisten hebben een oproep gedaan om
zeld, om de propaganda te krachtiger te kunnen voe-
ren; daarop is maar één antwoord mogelijk: „er uit”.

Een juist woord.

De heer Kiewiet de Jonge, het vonnis van Sosro-
kardono besprekende, schrijft o.m. in de *Taak* de vol-
gende verstandige woorden:
Voor de sociale evolutie van het volk zelf is het on-
herroepelijk noodwendig, dat dit zich boven het peil
der conspiratieve actie verheft en op, bij eigen ka-
rakter aansluitende, moderne strijdwijze bedacht
wordt.

Aan het volk en zijn leiders de schoone taak, uit
eigen geestkracht en offervaardigheid te winnen wat
het behoeft. Want wat het aldus niet verwint, krijgt
het goedschiks van den overheerscher nimmer.

Zijn de volksleiders in staat om tactiek en strijd-
wijze op hooger, moderner niveau te brengen, en hun
volgers te doordringen van die loyale houding, welke
tegenover lotgenoot en tegenstander past?
Hoe onvolkomen dit vooreerst nog zal gaan. — men
kan toch niet in billijkheid verlangen, dat de zoo on-
gehoord gelaten massa hier in evenveel maanden
een sociaal ontwikkelingspeil bereikt, als dit in
Europa jaren kostte — wij wanhopen geenszins.

Verkondigde R. M. P. Sosrokardono op het Paasch-
congres van den Pandhuisbond te Bandoeng in 1919
niet gave ideeën over vakactie, beheerschte hij daar
een aanvankelijk syndicalistisch-willende verga-
ning op meesterlijke wijze. .... even voordat hij,
naar eigen bekentenis, tot onguur bedrijf opzet-
ten, althans meewerken, ging?

Die labiliteit toont echter ook, hoe met een ster-
ren wilsimpuls en breder belangeninzicht; de nog
wankle, moderne tactiek wel degelijk te bevestigen
ware geweest, en nog bevestigd kan worden.

En verder:
Uit het hier aangeduide moge volgen dat histo-
risch en sociologisch het gebeurde begrijpelijk is,
wij veroordeelen het niettemin streng. Op hen, die
zich als leiders doen, erkennen, rust de plicht de révo-
lutionaire energie der massa, welke nu eenmaal als
natuurkracht in alle overheerschte groepen bestaat,
te richten op productieve doeleinden. Zoo lang een
volk te eenenmale de personen mist om zich zelf te
besturen, is elke poging gewelddadig de staatsmacht

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw, Bijkantoor: DEN HELDER,
Piet Heinplein, Tel. $\begin{cases} 1587 \\ 1588 \end{cases}$ Hoofdgracht 37, Tel. 83.

te vermeesteren, een misdadig, noodeloos bloedver-
gietend plan.

En zijn de tijden eenmaal daar, dan is geweld vaak
niet meer noodig.

Die productieve doeleinden, — verbetering van
levensstandaard, van staatkundige organisatie, van
economische ontwikkelingsmogelijkheden, van on-
derwijs, van rechtspraak, enz., — zij bieden wijsche
perspectieven voor moderne vak- en politieke actie,
mits zakelijk geleid, zoowel financieel als organisa-
torisch. (Java Bode).

De Indische Sterrenwacht.

De heer M. F. Onnen betoogt in de *Loc.*, dat Ban-
doeng niet het aangewezen punt voor de nieuwe ster-
renwacht is; deze moet gevestigd worden op een punt
van den equator.

Vanuit zoodanig punt is de geheele sterrenhemel
te overzien, zegt Schr. o.m. Dit is niet het geval met
welke andere sterrenwacht ook.

Dit zal dan de eerste sterrenwacht zijn, die precies
op den evenaar ligt. De meeste sterrenwachten liggen
op het Noorder halfrond; de Noordelijke sterrenhemel
is dan ook het meest bekend.

Indië is eigenlijk het eenige land, waar een ster-
renwacht op den equator reden van bestaan heeft,
of anders zou het Ecuador of Brazilië moeten zijn.
Een bergtop nabij Padang of een hoogte bij Pontia-
nak is in de eerste plaats geschikt en hier ergens moet
naar Schr.'s meening de bedoelde sterrenwacht kom-
men te staan.

Wat het voordeel is van een sterrenwacht op den
equator, behalve dan het reeds genoemde, dat geen
enkele ster, komeet, enz. aan de waarneming kan
ontsnappen, moge uit het volgende blijken. Ten eer-
ste zal al bij de oprichting moeten blijken, of men
dien evenaar wel precies kan vinden. Die lijn staat
wel netjes met een zwarte streep geteekend op al
onze wereldkaarten, en wij weten, dat hij voorbij Pa-
dang en Pontianak loopt, maar men is nog nooit in
staat geweest, hem op den aardbol zelf te trekken,
ten eerste doordat onze waarnemingen altijd kleine
foutjes hebben, maar ook omdat, naar men in den
laatsten tijd heeft ontdekt, de equator een weinig
variabel is, tengevolge van massaverplaatsingen in
het inwendige der aarde, zeestroomingen, enz. Deze ver-
anderingen loopen over slechts weinige tientallen
meters en behoeven dus geen gevaar op te leveren
tegen de oprichting der gebouwen. Hoe dit zij —
men weet er nog niet alles van — alleen al dit pro-
bleem is de moeite waard om tot oplossing te worden
gebracht middels een observatorium, dat zoo goed
mogelijk op den equator staat.

Ten tweede profiteert men op den evenaar van een
natuurlijke regelmaat van den tijd; dag en nacht
duren daar het geheele jaar door precies even lang.
Dit kan voor den astronoom op niet genoeg waarde
worden geschat, want de tijd is voor hem alles; zon-
der scherpe tijdsaanwijzingen zijn zijn waarnemin-
gen van belangrijk minder waarde. En nu mogen de
tegenwoordige chronometers buitengewoon fijne
werktuigen zijn, zij moeten toch allen op hun beurt
geverifieerd worden naar de zon, en op den equator
beschikt men daarbij over een extra hulpmiddel.

Om alle bovenstaande redenen zou schr. wenschen,
indien er nog iets aan te doen is — er is al een ter-
rein geschonken voor een sterrenwacht te Bandoeng
— dat het bestuur der N.-I. Sterrenkundige Ver-
eeniging het denkbeeld, om die sterrenwacht zoo goed
mogelijk op den equator te plaatsen, alsnog in ern-
stige overweging neemt.

Naar aanleiding van een volgend ingezonden stuk
van D. N., die hierin opmerkt, dat er reeds een ster-
renwacht onder den equator bestaat, n.l. te *Quito*
in Ecuador op 2850 M. hoogte, alwaar zich ook een
universiteit bevindt, antwoordt de heer Onnen o.m.,
dat bedoeld observatorium meer een meteorologische
dan een astronomische bestemming heeft, en dus ge-
lijkwaardig is met ons Bataviasche observatorium.
Een echte sterrenwacht is het niet; bovendien ligt
het geenszins op den equator, doch iets ten zuiden

Firma H. RAHR, Utrecht

ACHTER ST. PIETER 4 TELEFOON 443
OPGERICHT 1835.

Piano- en Muziekhandel.

THE PH. VAN OMMEREN CORPORATION OF NEW-YORK

New York, San Francisco (Cal.),
42 Broadway. 64 Pinestreet.

belast zich met:
Expeditie :: Assurantie
Opslag van goederen, enz. enz.

Nadere inlichtingen worden gaarne
verstrekst door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

..... Vereeniging voor ..... Correspondentie-Onderwijs

Goedgekeurd bij Kon. Besl. 25-10-1912

Een **uitstekende** gelegenheid voor
hen, die in Indië wonen en studeeren willen,
biedt de **Vereen. voor Corr. Onderwijs**

Technische Cursussen:

Ambachts, Machinisten,
Zeevaartonderw., Werktuigkunde, Electro-
Techniek, Bouwkunde, Teekenakten.

Handelskursussen:

Boekhouden, Han-
delscorrespondentie, Schoonschrijven, Stenografie.

Talen:

Moderne-, Oude-, Handelstalen,
(Spaansch, Maleisch, enz.)

Wiskunde, Opleiding Examen, Ambachten en Beroepen, enz.

Opleiding akten L.O. Wiskunde, Boekhouden,
Talen, Teekenen, Landbouwkunde.
Opleiding akten M.O. Wiskunde (Kl en Kv),
Boekhouden (Kxii), Talen (Fransch, Duitsch,
Engelsch), Teekenen (Ma t/m Mx), Werk-
tuigkunde (Kii), Zeevaartkunde (I), Schoon-
schrijven (N).

Honderden Geslaagden.

Adm.-Adres: Koninginneweg 177
AMSTERDAM - Tel. Z. 6560

N.V. Brood- en Beschuitfabriek

„DE OUDE VETTE HEN”

DEN HAAG
bij het Stadhuis

Alle soorten Brood, Beschuit,
Banket, enz.

Lunchroom - Tea-Concert

C. P. A. NICOLAI

DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat.

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen

Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

ekkingen
verlies.
ortplanten
lice.
gd op dit
en Consul
algemeen
te en de
zich tij
riera wil
e streken
schaft het
investing
otels, ho
woning
zijne be-
eiden en
h in ver-
national
het Ho
sis, Villa
Bladen
S.
en over
het oer-
loor de
verbeter
landsche
euzen la-
ng ten
erd lan-
coöperat
de polit
oto bleef
accorde
e in die
e in poli-
eonomi-
beweging
verdeelde
die mis-
lang, in
de over-
die op-
den lei-
van ver-
krachte
rings-
schijf
rk in de
let volk,
zoo dat
gemaakt
n van de
gegroeid
berecht
t-affaire
hebben
n te ma-
ak, von-
rtrof die

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467

170

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL

Centrale Verwarming, Electricisch Licht, Baden,
Rustige ligging.
LIFT.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Maison van Wijk

Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665

UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00

Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
Dejeuners, Diners en Soupers.

136 **KOUDE EN WARME SCHOTELS.** J. H. M. KOETS

„Twed”

Hollandsch-Indisch Restaurant

en Tearoom

Reinkenstraat 76 Tel. H. 2150

DEN HAAG

113

Dagelijks geopend van 12-8

Hollandsche

..en Indische Tafel..

GRAND HOTEL COOMANS

ROTTERDAM - HOOFDSTEEG

Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.
Logies met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.

De aandacht wordt gevestigd op de moderne Tearoom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.

62 De Directeur H. HOLTHAUSEN

C. HOYNG

SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULLEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
te Gouda.

109

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Bilkgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog,
Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

ervan, op den berg Chimborazzo, bijna 2 graden zuiderbreedte.

De bergen bij Padang zijn als gemaakt voor een sterrenwacht op den equator. En wanneer het plan van de sterrenwacht bij Bandoeng dórgaat, dan is er niets anders geschied, dan wat al vele malen vroeger gedaan is; het oprichten van eene sterrenwacht. Maar de promotors der Indische sterrenwacht hebben hier de gelegenheid iets zeer bijzonders en verdienstelijks tot stand te brengen door den reuzenkijker van Bosscha op den equator te plaatsen, en niet viak er naast.

Inkopen doen te Port-Said.

Port-Said is nu, na den oorlog, nog heviger bende dan het tien jaar geleden was, schrijft Z. in de *Pr. Bode* o.m.

De passagiers trekken er weer in kudden op uit, met vrouwen, met kinderen, en zelfs met gidsen. Zoo reist de Hollander bij voorkeur. Natuurlijk gaan ze allen eerst naar Simon Artz en koopen ze struisveeren en lieve souvenirs. Vroeger was dat de eenige gelegenheid in Port-Said, waar „prix fixe” op de deur stond. Nu zijn er meer „betrouwbare toko's”. Desondanks wordt iedereen natuurlijk afgezet. Daarvoor is men passagier.

En we koopen het best velvet hat of Egypt, the best stockings of Egypt en nog een heeleboel andere van de beste dingen van dit vrij onfrissche land.

Er zijn er die jassen en dassen en overjassen en een vracht andere ijdelheden koopen, en die nu denken in 't oude land te zullen aankomen, precies als de jongste modeplaat.

Jaren geleden heb ik eens een groot-handelaar in modezaken te Amsterdam gesproken. Hij liet me de nieuwste snufjes zien. „Maar meneer”, zei ik, „waar blijven jullie nu toch met de overgebleven voorraden van den vorigen winter?”

Toen nam hij me mee naar de pak- en expeditiekamers. Daar waren ze bezig die restanten te verpakken en te verzenden. „Die sturen we in de eerste plaats naar Indië en naar..... Port-Said.”

En 't merkwaardige is, dat de thuisvarende Hollanders zich bij voorkeur in die twee contrijken in hunne kleeding steken. Dat is altijd zoo geweest en dat zal nog wel een heelen tijd zoo blijven.

Een nieuwe scheepvaartverbinding
Hamburg—Ned.—Indië.

De Deutsch-Australische Dampschiffs Gesellschaft te Hamburg heeft haar vroeger trans-oceanisch verkeer weer opgenomen, lezen wij in het *Soer. Hbl.* o.m.

De nieuwe stoomvaartverbinding heeft ook voor Nederland haar betekenis. De booten zullen namelijk op de uitgaande en thuishkomende reizen o.a. een Nederlandsche haven aandoen. Onze Nederlandsche stoomvaartmaatschappijen hebben het belang hiervan ingezien. Langs den weg van commercieele onderhandelingen hebben zij de D. A. D. G. in de bestaande vrachtkonferenties opgenomen en het aldus de D. A. D. G., wier Suezkanaal-lijn vóór den oorlog Antwerpen aandeed, vergemakkelijkt een Nederlandsche haven aan te loopen.

Dit pleit natuurlijk voor het groot vertrouwen, dat onze eigen maatschappijen blijkbaar in haar eigen kracht en eigen vakkennis stellen, en versterkt, tegenover de jongste combinaties op scheepvaartgebied in het buitenland, ongetwijfeld haar internationale positie. Ook economisch, ten slotte, is deze onderlinge appreciatie van groot gewicht voor ons land en onze koloniën. Immers, de belangen der West-Europeesche havens, die voor een deel hetzelfde achterland hebben, loopen parallel, terwijl de vermeerdering van scheepvaartverbindingen onzen koloniën ten goede komt. Trouwens reeds vóór den oorlog had de D. A. D. G. groot aandeel, en vaak als pionier, aan de toeneming van het scheepvaartverkeer van Australië naar Java en aan dat van Makassar. Een verbinding met een dergelijk energiek geleide maatschappij mag voor de Nederlandsche scheepvaartmaatschappijen en dus ook indirect

= Indisch Restaurant =

Waroong Djawa

Kortenaerkade 10 - DEN HAAG - Tel. 4882

Uitzending van Diners

G. J. R. VAN DER GAAG & ZONNEN

GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN □ □ □ □ CHEMICALIËN □ □
□ □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
□ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

voor ons geheele land ongetwijfeld als een gebouwen-tennis van betekenis worden beschouwd.

Union des Amies de la jeune fille.

De *Deli Crt.* schrijft o.m.:

Deze vereeniging stelt zich ten doel alleenstaande meisjes of vrouwen te helpen, waar zulks noodig is. In de voornaamste plaatsen van den Archipel heeft de vereeniging werkende leden. Reeds eenige maanden heeft de vereeniging hulp kunnen bieden of kan kunnen geven. De tochten naar Tandjong Priok, om meisjes van de boot te halen, heeft de vereeniging opgegeven; maar krijgt het bestuur het verzoek uit Holland, of uit zee, om iemand te helpen bij aankomst, dan zorgt het, dat er iemand te Tandjong Priok aanwezig is.

Mocht de vereeniging het ooit bereiken, om de meerdere contributies of giften financieel krachtig genoeg te zijn, dan hoopt zij te komen tot het stichten van een „home”, waar doorreizende meisjes en vrouwen een eenvoudig, maar goed verblijf vinden.

De redactie teekent hierbij aan: Waarom wordt dit gebied?

UIT DE INDISCHE PERS.

De opening van het nieuwe schoolgebouw van Rechtskundigen te Batavia. I. Zaterdag, den 25sten September 1920, werd in Pegangsaan (Wetevredendijk) het nieuwe schoolgebouw voor de Rechtskundigen met de noodige eerbewijzen geopend.

De „Neratja” van 27 September 1920 deelt mede betrekking tot die plechtigheid het volgende mededeeling: Zoowel door dames als heeren uit de hooge ambtswaereld werd belangstelling aan den dag gelegd.

De Vice-president van den Raad van Indië, de heer Swart, de heeren de Roo de la Faille, professor Carpentier Alting, Mr. Dijkstra, Mr. Jelgrov, Mr. Swilders, de Schout bij Nacht, de heer Umbgrove, Directeur van Binnenlandsch Bestuur, de Adviseur voor Inlandsche Zaken, de Resident van Batavia, de Burgemeester van Batavia, de heer Mr. Meijroos, Mr. Klein, Onder-directeur van het Departement van Onderwijs, Mr. van Helsingingen, Mr. Plate en van anderen waren aanwezig.

Van de zijde van het Inlandsch publiek werden behalve tal van toonevende hoofden en inlandsche Rechtskundigen, opgemerkt de Patih van Batavia met zijne echtgenooten en Raden Dr. Hoesin Djardiningrat, Adjunct-Adviseur voor Inlandsche Zaken.

De Directeur van Justitie, de heer Mr. Scheepstra hield als voorzitter van de Commissie van Toezicht der School de openingsrede, waarbij in het kort een overzicht van de geschiedenis der School werd gegeven en waarbij hij in hoofdzaak verklaarde, dat het voor hem, alvorens weldra zijne functien neer te leggen, een vreugde was nog de gelegenheid te hebben deel te nemen aan de gebeurtenis van dezen dag.

Hij wilde het gehoor niet vermoeien met de vermelding van de goede gevoelens, die het Bestuur der School voor de Instelling bezielde, doch sprak achtte het voldoende te zeggen, dat het vertrouwen van dat Bestuur, in die voor de landskinderen opgerichte School zeer groot was. De kennis van de inlandsche Rechtspraak toch is voor de inheemsche volking van het hoogste belang.

Wel is waar was de school nog geen Universiteit, doch spreker twijfelde er geen oogenblik aan of de instelling zou de kern vormen voor een toekomstige Hoogeschool.

Ned.-Indië, dat zich thans ontplooit en zich op dat gebied ontwikkelt, heeft behoefte aan bekwaame rechtskundigen, en dat wel tot het grootst mogelijke aantal.

En waar het ten duidelijkste is gebleken, dat Nederland bij de uitzending van Rechterlijke ambtenaren niet bij machte is in de behoefte van Indië te voorzien, daar is het duidelijk, dat deze School reeds streeks het materiaal voor het land zal moeten leveren.

LENSVELT NICOLA

Den Haag Holland

Beschuit en Roggebrood
voor export.

tel. 4060
Haag - **MAISON VAN RIJN** Meermalen BEKROOND
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Dinners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salade's, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Dinners

Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd -:

Diners à f 1.-
Vleesch
Groenten
Aardappelen

Diners à f 1.12
Vleesch
Groenten
Aardappelen
Toespijs

Diners à f 1.70
Vleesch
Groenten
Aardappelen
2de Vleesch, Visch
of gevogelte
Compôte
Toespijs

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES

verkrijgbaar voor 24 Dinners tegen Gereduceerde Prijzen.
24 diners à f 1.- f 23.- 24 diners à f 1.70 f 39.-
24 porties soep . . f 5.-
Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
f 2.50 p. couvert.
Menu op aanvraag verkrijgbaar. 220
Verzoeken bussen te weigeren met verbroken controle-sluiting.

Dat zekere zorg werd besteed aan het gebouw, waarin de jeugd haar opvoeding kan voltooien en de omgiffing klaar wordt gemaakt voor een positie de Indische samenleving, was niet meer dan lichtmatig.
De oude particuliere woning op het Koningsplein Weltevreden voldeed niet aan haar bestemming was het niet meer dan voegzaam, dat een behoorlijk gebouw werd opgericht.
Zich tot de leerlingen der school richtende wees spreker hen er op, hoe de Indische Regeering er op stelt de Indische Rechtspraak te bevorderen vertrouwt, dat het hun gegeven onderwijs vrucht zal afwerpen.
Zij hadden daarbij te bedenken, dat een goede rechtspraak een der steunpilaren is van een goed staande staat.
Een goede Rechtspraak vormt een goede Maatschappij, die wederom haar vertrouwen stelt in de rechtspraak.
Ontbreekt dit vertrouwen, dan volgt de anarchie valt de Staat uiteen.
De Indische burgerij moet begrijpen, dat straf op misdadaad moet volgen; dat de Strafwet allen in bescherming neemt en tegen wetsovertreding maakt, hetgeen alleen door onpartijdige rechters mag geschieden.
Als voorbeeld werd hierbij aangehaald de molestar, wiens verkregen rechten werden bedreigd, doch vertrouwen stelde in den rechter.
Op dezelfde wijze moet ook de Indische burgerij vertrouwen stellen in den rechter, in de Koningin en in het Landsbestuur.
Ten einde die onpartijdige rechtspraak te kunnen oefenen, wees spreker op twee noodzakelijke eigenschappen voor de rechters, n.l. kennis en rechtvaardigheid.
Rechters, die geen giften of gaven aannemen, zijn geen rechtvaardige rechters.
Deze moeten integriteit bezitten, hetgeen rechtvaardigheid, trouw en standvastigheid insluit.
De aanstaande rechters van de School hebben verder tot plicht den Rechtersstand hoog te houden en er voor te waken, dat hun naam niet wordt bezood.
Dit te releveeren is geen bewijs van wantrouwen in de goede bedoelingen der leerlingen, zeide de spreker, doch staat in verband met het feit, dat geen afgestudeerden nog tot voorzitter van een Landraad werd aangesteld.
Wel lag het in de bedoeling om een deel hunner in den loop van het jaar 1920 tot onder-voorzitter van een Landraad te benoemen.
Alvorens de functie van rechter te aanvaarden is het afleggen van den eed van trouw, van zuivering en van plichtsbetrachting gebruikelijk, een belofte, welke verschillend kan worden opgevat, doch welke spraken daaromtrent ook zouden kunnen beaant, ten opzichte van de plichtsbetrachting en toewijding van de rechtvaardigheid mag nooit twijfel bestaan.
Spreker spoorde de leerlingen aan er naar te streven de gelijken te worden van de Westersche ambtenaren en bij het verlaten der School de dankbaarheid en goede trouw aan de Indische Regeering te tonen door een eerlijke rechtspraak.
(Wordt vervolgd.)

toestanden in Deli, toen dat land in het jaar 1873 voor de tabakscultuur werd geopend.
Hetgeen hij daar buitenaf vernam, getuigde van zulk een beestachtige wreede behandeling der koelies op de onderneming, dat men zich wel moet afvragen of het tijdstip niet aangebroken is om de werkgevers maar eens onder behoorlijke strenge controle te stellen.
Het onderzoek gold hier de onderneming Gedong Biara, welke onder het beheer staat van den heer De Jong, als administrateur.
Bij de uitoefening van zijn gezag kent hij geen ander middel en geen ander voorwerp dan de rottan, terwijl hij wordt bijgestaan door zijn assistent, den heer Smeets, die uit België afkomstig zoude zijn.
Deze persoon, nog slechts 20 jaar oud, is geheel en al een schepping van den administrateur, wiens voorbeeld hij volgt en voor wien hij in wreedheid niet onderdoet. Op zijn last worden de koelies, in geval van begane overtredingen, naar het kantoor van de onderneming gebracht, om, zooals de schrijver zegt, te worden onderricht in de wijze, waarop men verlangt, dat eerbied aan den Europeaan zal worden betoond.
Nu was er een onwillige contractkoelie, met name Asrip, op de onderneming, die een dreigende en ongepaste houding aannam tegenover den assistent en over dezen zijn beklag inbracht bij den administrateur, met het gevolg, dat deze, van de zaak kennis nemende, den koelie niet alleen terstond met de rottan bewerkte, doch hem ook nog den volgenden morgen eene lichamelijke kastijding toediende.
Ook de assistent, daarbij gesteund door een hoofdmandoer en een paar andere mandoers mishandelden Asrip met hunne stokken en hoewel deze om vergiffenis smeekte, wierp de administrateur nogmaals een rottan naar één van de mandoers, die het voorwerp opnam en daarmede de noodige slaagen toebrengde.
Hiermede was de zaak echter niet afgelopen, integendeel, de andere koelies op de onderneming namen met deze behandeling van Asrip geen genoegen en spanden samen.
De assistent Smeets werd omsingeld en gewond, waarop de administrateur, voor zich zelve noodlottige gebeurtenissen vreezende, het noodzakelijk vond dat Asrip onschadelijk werd gemaakt.
Intusschen was Asrip door den politieoppasser Brahim gevat en werd hij door dezen naar het administrateurskantoor gebracht.
Men zag den administrateur wat met den oppasser fluisteren en toen werd Asrip naakt uitgetkleed.
Wapens werden bij hem niet gevonden en daarop volgde de kastijding.
Met een karwats en drie stuks rottans werd Asrip gedurende een half uur bewerkt.
Een hoofdmandoer en een gewone mandoer wisselden elkander daarbij af, terwijl administrateur en assistent tot het laatst daarbij tegenwoordig waren.
Eén der oogen van den mishandelde was reeds gesloten, terwijl men hem nog zulke harde schoppen toediende, dat een der bewerkers daarvan kreupel werd.
Nu zou men zoo denken, dat de afstraffing hiermede afgelopen was, doch dat was in het geheel niet het geval.
Op een tafel lag het wapen, waarmede Asrip den assistent had verwond en daarmede werden den patiënt, hoewel hij zich al niet meer bewegen kon en nadat het wapen in zijne tegenwoordigheid was gescherpt, de noodige wonden toegebracht en daarna met zout ingewreven.
Ten slotte werd het lichaam aan de zonnehitte blootgesteld.
De administrateur, natuurlijk wel wetende, dat hij zich door deze wreedaardige handelingen, volgens de strafwet strafschuldig had gemaakt, trachtte de openbaarheid daarvan zooveel mogelijk te bezweren door Asrip uit den weg te laten ruimen.
Hij droeg in verband daarmede den oppasser op om Asrip in het bosch te brengen en hem daar te doodden.

Restaurant VAN DER PIJL

PLAATS 18 :: LA HAYE

MAISON DE PREMIER ORDRE

Livraison en ville et en province

Grand Hotel Restaurant
„Central”
In alle Kamers warm en koud water
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ
geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende inteme
Afternoon-Tea-Concerten
door het ensemble
WILLY HONSBEEK & Co

Restaurant SAUR, den Haag
Lange Houtstraat, hoek Voorhout.
Tel. Nos. H. 5045 en H. 5046.
Dejeuners, Dinners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

Tel. Interc. H 447.
Hotel de Bellevue
Bezuidenhout 15
's-GRAVENHAGE

Het meest aan te bevelen
INDISCH RESTAURANT
LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
Uitsluitend Indische Tafel.
Directeur: J. VAN GEEMERT.

ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ
DEN HAAG
Bijkantoren te AMSTERDAM, BANDOENG, BATAVIA, SOERABAYA, BOMBAY, BRUSSEL, LONDEN, PARIJS
Vraagt de alom bekende
Z. H. B. Bieren

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Eene ernstige beschuldiging. Na een plaatselijk persoonlijk onderzoek te hebben ingesteld in het landschap Tamiang (Oostkust van Sumatra), inzake plaats gehad hebbende onregelmatigheden op een aldaar gevestigde landbouwonderneming, schrijft „Bios” in de „Sumatra Post”, dat hetgeen hij daar ter plaatse heeft waargenomen, de heraanmerking in het leven roept van de allerprimitiefste

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
Salon de Rafraichissements
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

Grand Hotel Restaurant „ALLARD”
Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692
Alle kamers zijn voorzien van Koud- en Warmwateraanleg.
Huis van den 1sten Rang

Dans- Instituut
B. STERNFELD
Leerling v. h. Instituut Jacques Dalcroze te Genève
Koningin Emmakade 133 Tel. H. 3348
'S-GRAVENHAGE

Onderwijs in
Modern Dansen
alsmede in
Klassiek,
Plastiek
en Rhytmische
Gymnastiek.

ZOO JUUST ONTVANGEN:
Parakan Salak Thee,
kwiteit en prijs als vóór den oorlog,
80 cent per pond.
VERRIJGBAAR BIJ
F. C. DE BRUYN
DANCKERTSTRAAT 43. - TELEF. 3361

Maison
BALKANIQUE
G. H. PARÉ
Kantoor en Magazijn: Nieuwe Uitleg 31
Telegram-Adres: BALKAN-HAAG
Bankiers: BANK-ASSOCIATIE, DEN HAAG

Import - Export
Sigaretten
Sigaren
enz.

Alle Bestellingen „FRANCO HUIS“

PENNOCK-COMPANY
Huygensstraat 27 Tel. H 6300 - Tel.-Adr.: „Highspeed“
DEN HAAG
BANDOENG
EXPORT van AUTOMOBIEL- en.....
KOETSWERK-ONDERDEELEN

De som van f 50.— zou daarvoor aan den oppasser zijn uitbetaald, waarna door dezen aan de gegeven opdracht werd voldaan.

Dit geschiedde met een revolver, welke door den administrateur aan den oppasser werd verstrekt.

Als bewijs, dat het gegeven bevel was uitgevoerd, werd aan den administrateur een der afgekapte vingers van de hand van Asrip getoond.

Het lijk van dezen werd door de andere koelies gevonden.

De administrateur poogde het te verbranden, doch dit gelukte niet, met het gevolg, dat de justitie achter de zaak kwam en een onderzoek instelde.

De assistent Smeets, die onder den invloed van zijn chef stond, heeft ten langen leste zoodanige aanwijzingen gegeven, dat hij naar Medan werd opgezonden, alwaar tegen hem procesverbaal werd opgemaakt.

Het leveren van commentaren op deze zaak, zegt de schrijver, acht hij overbodig, waar ieder weldenkend mensch, na kennisneming van deze feiten, wel van meening zal zijn, dat de misdadige handelingen, waaraan de administrateur de Jong zich heeft schuldig gemaakt, de zwaarste straf verdienen, welke kan worden opgelegd.

De wilde dieren in de bosschen handelen met hun prooi nog milder dan de administrateur de Jong met zijn werkvolk en als de werknemers hem dus betitelen met het woord „beest“ of binatang, dan bewijzen zij hem feitelijk te veel eer.

Hetgeen den schrijver ten slotte is opgevallen, is het feit, dat geen der planters in het landschap Tamiang zijn spijt te kennen heeft gegeven over het gebeurde.

Allen zwijgen als poppen en dat is, volgens de meening van den schrijver, voor hem het bewijs, dat de Tamiangsche administrateurs van eene kwaliteit zijn, die te ver afstaat van hen, die zich als gewone menschen in de groote maatschappij bewegen.

LITERATUUR-OVERZICHT.
Beschrijving van den Boroboedoer.

Bij Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage is verschenen: Beschrijving van Barabudur, samengesteld door N. J. Krom en T. van Erp. Uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië met ondersteuning van het Departement van Koloniën. Eerste deel. Archaeologische beschrijving, door Dr. N. J. Krom. Met 2 platen achter den tekst en 442 platen in folio (in twee portefeuilles). [Archaeologisch onderzoek van Ned.-Indië. III.] Prijs / 400.—

Een bespreking van dit schitterend werk, beschrijvend en afbeeldend het grootste en beroemdste onder de voortwangselen der Hindoe-Javaansche kunst, zal in een der volgende Nrs. van het Kol. Weekblad een plaats vinden.

Economisch Statistische Berichten.

In het jongste Nr. beantwoordt Dr. J. Rueb de critiek van den ongenoemde schrijver in de beide voorgaande Nrs. over het door hem ingenomen standpunt ten opzichte van het Djambi-ontwerp. Dr. Rueb zegt, dat hij volstrekt geen dogmatisch bewonderaar is van staatsexploïtatie, maar dat Indië, overeenkomstig den wensch van iederen modernen staat, regelend moet kunnen optreden inzake de exploitatie der uit economisch oogpunt meest belangrijke grondstoffen: kolen, petroleum, ijzerertsen. Wat kolen betreft is dit reeds het geval; de ijzerertsen zijn nog niet in ontginning, doch wat petroleum betreft, lijdt Indië onder de gevolgen van het petroleum-monopolie van de Koninklijke. De schr. besluit:

„Veel wat de heer X. verder aanvoert is juist of niet juist, doch voor de quaestie zelf van minder belang. Zonderlinge economische opvattingen komen hier en daar aan het licht. Doch op gezonde, economische basis staat het artikel na het slot, waar ter bekorting de onderteekening is weggelaten. Deze is inderdaad volkomen overbodig. Het is bekend, dat de verdediging van de Koninklijke door den minister den genadeslag heeft gegeven aan het Djambi-ontwerp 1915. Ik heb eerige hoop, dat de verdediging van den minister door dezen „onbekende“ denzelfden dienst bewijst aan het aanhangige wetsontwerp“.

Fabriek van 144
FORNUIZEN
 met toebehooren
 voor Hotels,
 Restaurants,
 Gestichten, enz.
SCHEVENINGEN
 Wassenaarsche-
 straat 1, 3, 5,
 Hofleveranciers
 Telef. interc. 654

N. LOEB - DEN HAAG
NOORDEINDE 109-111
KLEEDING EN MEUBILEERING
OP TERMIJNBETALING

Overzicht van de Inlandsche pers.
 We ontvingen No. 48 en 49 der wekelijksche overzichten van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, uitgegeven door het Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden. Afdeling Pers.

Mededeelingen Instituut voor Plantenziekten.

No. 41 bevat een geïllustreerde studie van den Dr. S. Leefmans over de klappertor (Oryctes rhinoceros L.). Daar deze kever een schade aan de klappercultuur in Ned.-Indië veroorzaakt, welke jaarlijks op miljoenen guldens wordt geschat, moet zeker een publicatie als die van den hr. L. worden toegejuicht, te meer omdat die cultuur een belangrijke bron van inkomsten voor de bevolking uitmaakt.

In No. 42 is opgenomen een voordracht van den hr. R. D. Rands, getiteld „Selectie van een zeer productief ras van Hevea, dat een groot weerstandsvermogen tegen bruine binnenbast-ziekte vertoont“.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 8, jaarg. 1920: Onze groententelers (raadgevingen), door Dr. C. J. J. van Hall (wordt vervolgd). — Het snoeien van vruchtboomen, door van Uffelen. — Het nut van de studie der insecten-parasieten voor den landbouw, door S. Leefmans. — Suikermaïs te Buitenzorg, door K. van der Veer. — Cestrum (Indische sering), door H. J. Wigman Jr. — Vragen en antwoorden. — Sprokkelingen op landbouwgebied (Schadelijke bestanddeelen in Kloetash. — Onderzoeking op Phytophthora Nicotianae door de zoogenaamde „lanas analyse“).

Handelsberichten.

Het Nr. van 20 dezer bevat aanwijzingen omtrent het verkrijgen van gronden voor landbouwondernemingen in Ned.-Indië. Het doel is te doen uitkomen dat het zeer wel mogelijk is dat ook door vreemd, d.w.z. niet-nationaal kapitaal, aan het landbouwbedrijf in Indië kan worden deelgenomen. — Verder gegevens over de olieplantcultuur in Ned.-Indië (ontleend aan „Handelsberichten“). — Onder het hoofd Suriname: Aanleg van groote verkeerswegen, en: Invoerrecht.

In- en Uitvoer.

In het Nr. van 19 dezer eene breede beschouwing van den hr. H. Ch. G. J. v. d. M. (andere) over de Indische belastingvoorstellen en het te belasten kapitaal der Indische cultuurondernemingen. Die voorstellen mogen bekend worden verondersteld; ze betreffen een tijdelijke suiker- en kina-belasting over 1919, productebelastingen op de voornaamste Indische stapelproducten, voorloopig voorgenomen voor een tijdvak van niet langer dan drie jaar en bovendien aanvulling van de beide grondslagen, waarop tot nu toe de Indische inkomstenbelasting berust, met een derden; dien der extra-winst. Nu de Tweede Kamer Minister de Graaf niet is gevolgd in zijn verlangen om die gewichtige voorstellen te behandelen nog vóór het Kerstreeks, kunnen de beschouwingen van den hr. v. d. M. anderszins nog overwogen worden door hen die straks hun stem moeten geven aan belastingplannen, waarin zoovele belangrijke elementen zijn gelegen, zoo groote belangen, die geheel Indië en Nederland raken, zijn opgesloten.

Het Indische Leven.

Het Nr. van 18 Dec. geeft het portret van den hr. K. A. R. Bosscha, den bekenden theeplanter, wiens naam zoo nauw verbonden is aan tal van instellingen van algemeen nut in Indië. Zoo groot worden zijn verdiensten geacht, dat de stad Bandoeng den heer B. het eereburgerschap zal aanbieden. — In hetzelfde Nr. nog een artikeltje van Pr. Vertenten „Bij de Marindanim“, met eigenhandige teekening van een karakteristiek Kaja-kaja-kop.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 3: De stoomvorming in suikerfabrieken, door W. J. Peñard. — De voorgestelde exploitatie der Djambi-olievelden (voorloopig verslag). — Ontginning van aardolievelden in Ned.-Indië (overzicht van een artikel van Dr. Rueb). — Suikererisis op Cuba. — Begrooting van Curaçao voor 1921. — Begrooting van Suriname voor 1921. — Kultuurberichten (Het rijstbedrijf van de Avros, Enz.). — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en plagen, bodemvraagstukken en bemesting.

O. J. STUUT, 'S-GRAVENHAGE
CHARLOTTE DE BOURBONPLEIN 28 - TELEF. 5073
Comestibles - Koloniale Waren
 UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELLEN EN
 PRIMA WAREN.
Bediening aan huis zonder prijsverhooging

ONDERLINGE LEVENSVZERKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang.

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de **O. L. v. E. H.**

Mededeelingen van den Burgerl. Geneesk. Dienst.
Deel X van jaarg. 1919 bevat uitsluitend bijdragen die handelen over de bestrijding der malaria (met name van kaarten, platen en grafische voorstellingen), mededeelingen door Dr. N. H. Swellengrebel en diens echtgenote J. M. H. Swellengrebel-de Graaf. De titels zijn: Onderzoekingen over de verspreiding der Anophelen in verband met die der malaria in eenige eilanden van Java en Sumatra. — Myiobium myzomyiae, een parasitische Haplosporidie uit het darmkanaal van de Anophelen. — Malaria in Madjowarno. — Rapport over het voorkomen van malaria en Anophelen in Semarang.

Verslag commissie minimumloon werknemers.
G. Kolff en Co. te Batavia is verschenen het verslag van de Arbeidscommissie betreffende de wettelijke vaststelling van minimumloon voor werknemers op Java en Madoera, ingediend aan Zijne Excellentie den Gouv.-Generaal.

De Commissie is algemeen van oordeel, dat de prijs van het voor levensonderhoud van een arbeider op Java en Madoera benodigde sinds 1905 met rond 100% is gestegen, terwijl de loonen lang niet evenredig zijn gestegen, ja soms zelfs gedaald zijn. De nu betaalde minimumbestaan van den ongeschoolden arbeider in het algemeen te gering. Het staat volgens de Arbeidscommissie dan ook vast, dat op J. en M. onderling plaats vindt. Daar zulks leidt of kan leiden tot ondervoeding, is de Arbeidscommissie eenstemmig van oordeel dat tegenover deze bedreiging der Volksgezondheid tot wettelijke vaststelling van minimumloon moet worden overgegaan. Te dien einde heeft de commissie ingediend een „Ontwerp-ordonnantie ter voorloopige regeling van minimumloon der werknemers op Java en Madoera”, vergezeld van een Toelichting.

In het verslag is toegevoegd een „Nota van de Arbeidscommissie”, welke geheel afhangt van de voorstellen der meerderheid. Het volgen van die Nota ontleende korte citaat geeft voldoende aan het diepe meeningsverschil.
Werd het ontwerp der meerderheid ooit door de regering overgenomen, dan zouden absoluut onder de bepaald hongerlijdende personen, die thans b.v. 100 daags verdienen, over één jaar in het genot worden van een inkomen van f 0.325 daags en terwijl vaststaat, dat voor hun eigen voeding en de zwaarlijkste andere uitgaven f 0.50 noodig is. De meerderheid aarzelt niet een dergelijk stelsel in m.o. te nemen en elke w a a r d e te ontzeggen aan de werkggever schijnt te beoogen, daar de belanghebbenden in korten tijd veel verder gaande concessies weten af te dwingen”.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.
Uitgesproken bijdragen in No. 25: Heveacultuur. Overplanten van 10-jarige boomen, door C. M. van der Meulen. — Niet alleen vet, doch ook vezel van den palm, door Dr. R. Broersma. — Een en ander over den landbouw in Amerika (vervolg: De mais-planting), door C. W. B. — Het werken met de maai- en landbouwberichten uit andere bladen o.m.: de verspreiding van de suikerindustrie op Cuba. — Rubberplanting uit de Straits Settlements. — Oliepalmcultuur in Ned.-Indië. — Uitkomsten van eenige cultuurproeven met sawah-padi. — De Volksraad over landbouw en veeteelt.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.
No. 42 heeft den volgende inhoud: Toradja (vervolg), door N. — Werking van vulkanen in de nabijheid van de Sangi- en Taland-eilanden, door Jonkv. B. de la Bassecour Caan. — Bivakleven. II. Choerbat, door M. A. van der Lijke. — Over het stamwezen van Ned.-Indië. VIII. De practijk van het matriarchaat, door L. — Wat de Javaansch-Mohammedaansche beleving voor godsdienstige of liefdadige doeleinden oplevert (vervolg).

... slotte een opgave van titels:
Een Javaansche primbon uit de zestiende eeuw. In- houd, vertaling en aantekeningen. Academisch proef- schrift ter verkrijging van den graad van doctor in taal- en letterkunde van den Oost-Indischen Archi- vus, door H. Kraemer.
Crimineele statistiek van Nederlandsch-Indië over

het jaar 1916. Samengesteld bij het Hoofdkantoor van het Gevangenissenwezen. (Weltevreden, 1920).

Mededeeling over de omgevingstemperatuur voor machines en buitengeleidingen in Indië, door prof. C. Feldmann en ir. J. N. van der Ley. (De Ingenieur, 23 Jan. 1921).

De rioleering en afwatering van Cheribon, door ir. K. van der Laan. (De Waterstaats-Ingenieur, October 1920).

Bloemlezing uit Maleische geschriften. Voor de lithographische pers bewerkt, door C. Spat, hoogleraar aan de Kon. Mil. Academie. (Breda, Lithographie der Kon. Mil. Academie).

Statistiek van de verbreiding en productie der rietsoorten in oost 1919, door Dr. Ph. van Harreveld. (Archief voor de Suikerindustrie in Ned.-Indië, Dec. 1920).

Eenige mededeelingen omtrent de rubbercultuur in de Straits, door Dr. P. Arens. (Publicaties N.-L. Landb. Syndikaat, 12e Jaarg. No. XXI). — Veelvormigheid van den klapper, door Dr. J. Bolding. (Id. No. XX).

De Sa'dan Toradja's, door Dr. H. van der Veen (slot). — Medische kroniek (vervolg: over de voeding in Indië), door F. — De Bestuurshervorming. Rede, door den hr. Bergmeijer, gehouden in den Volksraad (vervolg). (De Banier, 17 Dec. 1920).

Opiumana, III. De papaverplant en hare cultuur, door M. Tuiten. (De Banier, 24 Dec. 1920).

Albrechts klapper op de Wetboeken en het Staatsblad van Nederl. Indië, benevens op het Bijblad op dat Staatsblad. Dubbel-jaarvervolg over de Sb.-jaargangen 1917 en 1918 en de Bb.-deelen LII en LIII, bewerkt door G. A. N. Scheltema de Heere. (Leiden, A. W. Sijthoff).

L'évolution de l'esprit indigène aux Indes Orientales Néerlandaises, par O. J. A. Collet (I. La colonisation néerlandaise. II. La fermentation des idées. III. La „Sarikat Islam”). (Bulletin de la Société Belge d'Etudes coloniales, Nov.-Déc. 1920).

Waterpower and electricity in the Dutch East Indies, by J. L. Stufkens (with illustrations). (Commercial Holland, Jan. 1921).

The background of totemism, by E. W. Hopkins. (Annual Report of the Smithsonian Institution for the year ending June 1918, published in 1920).

Plantations of perennials in the Dutch East Indies. — Timming in the Netherlands East Indies. (Holland's Import and Export Trader, Jan. 1921).

The origin of man and of his superstitions, by C. Read. (Chapter IV Magic, V Animism, IX Totemism). (Cambridge, University Press).

Boro Budur. Ein Buch der Offenbarung, von H. Much. (Hagen, i. W., Folkwang-Verlag).

Katalog des Ethnographischen Reichsmuseums. Band XIV. Sumatra-Supplement, von H. W. Fischer. † Mit Tafeln. (Leiden, E. J. Brill).

Katalog des Ethnographischen Reichsmuseums. Band XV. Java, Vierter Teil. Anhang. Baduj und Tenggese- sen. Madura und umliegende Inseln (Bawean und Kangean), von Dr. H. H. Juynboll. (Leiden, E. J. Brill). Van beide laatstgenoemde werken is ook een Nederlandsche bewerking verschenen, waarop in het volgend Nr. wordt teruggekomen.

Suriname.

Op den avond van 15 Januari heeft de „Bond van Surinamers in Nederland” in de Koningszaal van Natura Artis Magistra te Amsterdam zijn tweede jaarvergadering gehouden. Zeer tot ons leedwezen zijn wij verhinderd geweest gevolg te geven aan de uitnodiging om de vergadering bij te wonen. In „De Telegraaf” vonden wij het volgende verslag van den goed geslaagden avond:

Hedenavond hield de Bond van Surinamers in de Koningszaal van het Genootschap N. A. M. zijn tweede jaarvergadering, die na het officieele gedeelte: feestrede van den voorzitter, jaarverslag van den secretaris en van den penningmeester, in een feest- avond overging.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

Safe-Inrichting.

Nederlandsch Indische. Escompto Maatschappij

Oggericht in 1857

Kapitaal . . . . . f 50.000.000.—
waarvan geplaatst en
volgestort . . . . . f 45.000.000.—
Reserve . . . . . f 9.000.000.—

Hoofdkantoor te BATAVIA.

Agentschappen in de voornaamste plaatsen van Nederlandsch-Indië, te AMSTERDAM en te

'S-GRAVENHAGE,
Prins Hendrikplein 14.

Het Agentschap te 's-GRAVENHAGE belast zich met alle Bankzaken, alsmede met aan- en verkoop van Effecten.

Neemt gelden à deposito en in rekening- courant tegen rentevergoeding.

Safe-Deposit.

Open en Gesloten Bewaarneming.

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 105.000.000.—

(t. w.: kap. f 75.000.000.— en reserve f 30.000.000.—)

ROTTERDAM AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolingsel	Zaandam	Besouidenhout
Delfshaven		Kneuterdijk
Feljoenoord		Naaldwijk
Schiedam		Rijswijk
Vlaardingen		Scheveningen

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.—

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar	Geldermalsen	Purmerend
Alphen a/d Rijn	Gouda	Schagen
Amersfoort	Gorinchem	Schoonhoven
Apeldoorn	Groenlo	Sliedrecht
Arnhem	Groningen	Sneek
Assen	Haarlem	Stadskanaal
Barneveld	Harlingen	Terneuzen
Bodegraven	Heerenveen	Tholen
Boreulo	Helder (den)	Tiel
Boskoop	Hengelo (O.)	Uithoorn
Coevorden	Hoogeveen	Utrecht
Culemborg	Hoogezand	Veendam
Delft	Hulst	Veenendaal
Den Burg (Texel)	Katwijk	Vlissingen
Deventer	Leeuwarden	Wildervank
Doetinchem	Leiden	Woerden
Dokkum	Lochem	IJmuiden
Dordrecht	Meppel	Zeist
Drachten	Middelburg	Zierikzee
Ede	Nijmegen	Zutphen
Franeker	Oostburg	Zwijndrecht

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 39 - 'S-GRAVENHAGE - Telef. N. 1481

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S.

Met 1 dag opzegging . . . . . 2 %
Met 3 maanden opzegging . . . . . 3 %
Met 1 jaar opzegging . . . . . 4 %

Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht.
ADVIES BIJ BELEGGING.

Bank-Associatie
Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.
ALLE BANKZAKEN.
Kapitaal en Reserves f 11.500.000.— Twintig Kantoren

HET ASSURANTIEHUIS

— KEIZERSGRACHT 213 —
TELEF. N. 9569, 1498 en Centr. 52 en 2145

AMSTERDAM

Combinatie van Nederlandsche Verzekering Maatschappijen. - Kapitaal f 10.000.000.-

VERZEKERING tegen TRANSPORT-, BRAND- en INBRAAKSCHADEN

Directie: F. A. SOREL

NEDERLANDSCHE HANDEL = MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . f 80.000.000.-
Statutaire Reserve . . . . . - 17.353.284.-
Buitengewone Reserve . . . . . - 22.660.000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Trans-
feren. — Incasseeringen en Financieringen. — Schrifte-
lijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. —
Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van
Effecten en alle andere Bankzaken.

Algemeen Assurantiekantoor DE BAS

Fluweelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon H. 4659

Bezorgt U elke gewenschte verzekering
op de billijkste conditiën.

INTERNATIONALE COMMERCIEELE BANK,

's-GRAVENHAGE, Alexanderstraat 23. 190

KAPITAAL . . . . . Fl. 5.000.000.—

Telefoon: H 7602. Telegram-adres: ACEBANK.
BEHANDELING VAN ALLE BANKZAKEN.

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 214
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten.
Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan
van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.

Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op
producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Ge-
wassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.

EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals:
Textiel-, Papier-, IJzer- en Staalwaren, Sundries,
Levensmiddelen, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

CREDIET

Levert op elk gebied.
Streng geheimhouding.
Conditioes zéér vrijgevig
in overleg met den
kooper.

DE RESIDENTIE
119 LANGE BEESTENMARKT 121-123

Voor de pauze zong mevr. Dhont-van den Toorn, begeleid door den heer C. J. Dhont (viool) en mej. A. Dhont (piano). Het gebodene liep vlot van stapel en de dilettant-artisten mochten zich in een warmen bijval verheugen.

Hierna werd het woord verleend aan jhr. W. C. de Jonge, lid van de Tweede Kamer, die een warm pleidooi hield voor Suriname. Spr. trachtte in een niet te lange, niettemin interessante rede belangstelling op te wekken voor Suriname, waarin hij de gelegenheid vond verschillende toestanden te hekelen. Zoo gispde hij het totale gemis van een vertegenwoordiging van het Sur. volk in het Ned. parlement, in welk verband spr., ter vergelijking, den Volksraad van Ned.-Indië betrok, ten einde aan te toonen hoe en waardoor — hoewel nog lang niet volmaakt en krachtig genoeg — deze Volksraad belangrijk meer te beteekenen heeft dan de Koloniale Staten in Suriname en de Koloniale Raad op Curaçao, en waarom het voor die landen van grooter belang nog is stem in het parlement te hebben. Spr. riep den Surinamers toe op te komen tegen dat gemis van een parlementaire vertegenwoordiging en spoorde hen aan, door eigen initiatief naar voren te komen, dan zou Nederland hun gaarne daarbij de hand reiken. Ook, meende spr., ligt dit voor de hand met betrekking tot den economischen toestand van het land, waarvan alleen dan de eigen bevolking eenig voordeel zal kunnen trekken, wanneer deze bevolking-zelve de groote industrieën, den mijn- en landbouw in de hand heeft. Spr. toont op historische gronden aan, waarom dit ten opzichte van Suriname van meer belang nóg is dan voor Ned. Oost-Indië en komt dan tot de slotsom dat Suriname geen z.g. eigen inheemsche bevolking heeft.

Ook de Rorac-kwestie en de Lawa-spoorweg werden besproken. In beide, meent spr., is het laatste woord nog niet gesproken. Wat den Lawa-spoorweg betreft, kan spr. zich onmogelijk begrijpen hoe de Regeering het standpunt heeft kunnen innemen, dat deze spoorweg — de eenige! — zou moeten verdwijnen. Begrijpelijk zou spr. het achten, indien er van uitbreiding sprake zou zijn, want een land kan alleen dan vooruit komen, als er goede spoor- en verkeerswegen te water en te land zijn. Beide ontbreken ten eenenmale en spr. uit zich met eenigen wrevel daarover.

Zijn met gloed en overtuiging uitgesproken rede werd aan het einde langdurig en warm toegejuicht. Na dit nummer nog een tweetal nummers, zang en voordracht en hierna pauze.

In het tweede gedeelte hield de heer A. A. Dragten, industrieel in Suriname, een rede, gevolgd door zang, viool, piano en cabaret-nummers waarvan de vertolkers en vertolksters bij voortdoring bloemen en applaus oogstten.

Een tweetal Surinaamsche jonge dames, in Surinaamsche kleederdracht, gingen met programma's rond. De aanblik van dit stukje echt Suriname deed menigeen voor een oogenblik de koude in de zaal vergeten, die overigens den eenigen dissonant in deze goedgeslaagde bijeenkomst ter gelegenheid van het tweede jaarfeest vormde.

In hetzelfde nummer van *De Telegraaf* een zeer verstandig woord naar aanleiding van den mallen inval van „sommige leden” der Tweede Kamer, die, blijkens het Voorloopig Verslag betreffende de begroting van Curaçao voor 1921, zich afvroegen, „of het tijdstip niet is gekomen om de West-Indische koloniën in haar geheel onder één bestuur te brengen, gevestigd te Paramaribo.”

Wij kunnen den „sommige leden” de lezing aanbevelen van Van Kol's „Naar de Antillen en Venezuela”, in 1904 verschenen, of nog beter hun aanraden de reis te herhalen. Van nut kan hun ook zijn de lezing van het artikel „Bestuurs-

regeling” in de „Encyclopaedie van Nederl. West-Indië.”

„De West” van 10 December schrijft: „Onder de vele stukken die de laatste dagen de Koloniale Staten bereikten, behoort ook het lang verwachte wegenplan voor de kolonie, vergezeld van verschillende uitgewerkte bijlagen.

Het plan omvat voorloopig alleen de oude kolonie Niet dus Nickerie en Coronie. Het voornemen staat echter om in Nickerie spoedig iets te doen tot verbetering der wegen.

Het plan omvat o.m., naast verbetering en uitbreiding van bestaande wegen, een weg van Paramaribo naar Waterland, van Nieuw-Amsterdam naar Groot Chatillion, voorts een weg door den Saramaccapolder en langs Uitkijk en Voorzorg tot Curaçao en ook een weg langs den linkeroever der Saramacca van Uitkijk tot ongeveer de Sorkeekreek.

In aansluiting aan het wegenplan wordt gereken op de instelling van veerpoorten op verschillende punten van de kolonie.

Het plan is ontworpen door den ingenieur Witteveen, aangevuld en gewijzigd door den heer Keenpees. De uitvoering wordt in totaal geschat op een bedrag van bijna drie miljoen, te verdeelen over een tijdvak van ongeveer tien jaren.

De uitgaven voor dit werk komen in aanmerking voor leening.

Het ingediend voorstel strekt om een eersten termijn voor den aanvang der werken toe te staan. Het eerst zal onderhanden worden genomen de weg van Pieterszorg naar Reynsdorp, ongeveer 30 kilometer lang. De uitgaaf voor dezen weg wordt op ruim 2 ton geschat.

Ten vervolge op de Bekendmaking, gedaan in de St. Ct. van 14 December, wordt aan het op 11 December ontvangen en op 15 December gedagteekend Surinaamsch mailverslag het volgende ontleend:

1. Gezondheidstoestand. Van 30 October tot en met 30 November zijn bij den geneeskundigen dienst de volgende gevallen van besmettelijke ziekten aangegeven:

Typhus abdominalis 13, waarvan 3 met doodelijke afloop, en Dysenterie 18, waarvan 2 met doodelijke afloop.

Het aantal yaws — zoowel als het aantal malaria-gevallen — blijft stationnair.

Ingeënt werden tegen typhus: voor de eerste maal 35 personen; voor de tweede maal 32 personen; voor de derde maal 11 personen.

De gezondheidstoestand in de kolonie is overigens niet onbevredigend.

2. Weersgesteldheid. In November was het weer over het algemeen zeer gunstig voor den landbouw.

De regenval was in de meeste districten meer dan het gemiddelde van de laatste jaren. In het district Nickerie daarentegen was het abnormaal droog, waardoor vooral de suikercultuur belangrijke schade heeft geleden.

De regenval bedroeg in die maand te Paramaribo in 20 regendagen 140.3 m.M. (met een maximum van 23.5 op den 21sten) tegen 63.4 m.M. in November 1919; van 1 Januari tot en met 30 November 1920 beliep dit 1888.6 m.M. tegen 2301.8 over hetzelfde tijdvak in 1919.

De gemiddelde regenval te Paramaribo over het tijdvak 1899/1919 bedraagt over de maand October 69.2 m.M. en over November 122.2 m.M.

3. Voedingsmiddelen. De rijsttoegst is reeds voor een groot deel binnengehaald. In het district Nickerie is de oogst matig geweest, in de andere districten goed. Ook de oogst van mais (koren) en aardvruchten is zeer goed, zoodat de markt van deze producten geregeld ruim voorzien is. Vergunningen tot uitvoer van deze producten konden dan ook tot dusver, zonder nadeel voor de plaatselijke markt, geregeld worden verleend.

VAN DER HAM & SMITTENAAR

Fred. Hendrikplein 37 - 's-GRAVENHAGE - Tel. Schev. 2607

Effecten, Coupons, Deposito's,
Beleeningen, Prolongatiën, Handelscredieten
Incasso's en Rekening-Courant.

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage

IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.
Ons blad wordt op aanyraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK-COURANT.

Crediet- en Effectenbank „die Haghe”
 Laan 9 - 's Gravenhage - Tel. H. 8892
ALLE BANKZAKEN

Het bestuur tracht voor de kleine landbouwers een ruimer afzetgebied voor hunne producten te vinden. In dien einde werden eenige proefzendingen marktproducten naar Demerara gezonden. Het resultaat was tot dusver bevredigend.

1. Uitvoer. Hieronder volgt een overzicht van den uitvoer der voornaamste producten over de maand oktober 1920:

Balata 35.258½ K.G.; Cacao 47.368½ K.G.; Goud (ruw) 18.634 gram; Hout (rond of vierkant) 162½ K.G.; Koffie 40.706 K.G.; Koren 23.000 K.G.; Hooiteer 1.800 L.; Melasse 3.853 L.; Patates en andere aardvruchten 14.234½ K.G.; Rijst (gepeld) 1014 K.G.; Suiker (1ste product) 873.612 K.G.; Suiker (2de product) 49.449 K.G.; Visehlijm 188 K.G.

Vragen van den heer VAN KOL aan den Minister van Koloniën, naar aanleiding van de nieuwe salarisregeling van de militairen in Suriname.

In artikel 25 van de IIde Afdeling van hoofdstuk XI der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1921 is uitgetrokken een bedrag van f 65.000.— voor verhoging van de bezoldigingen, in verband met toepassing van de nieuwe salarisregeling van de militairen in Suriname, volgens de wet van 30 Juli 1920 (Staatsblad no. 641).

Kan de Minister mededeelen, waarom alleen voor de militairen verhoging is gebracht en niet voor de burgerpersonen, verbonden aan het militair departement, in casu het Militaire Hospitaal? Voor officieren van gezondheid, aan deze instelling verbonden, is blijkbaar verhoging van inkomsten uitgetrokken, terwijl aan het burgerlijk personeel, althans allen kleine luiden, wier inkomsten dringend verbetering eischen, niet is gedacht.

Is de Minister bereid om mede te deelen, waarom bij deze instelling, waarvan het grootste deel van het personeel uit burgers bestaat, alleen aan het hogere personeel is gedacht voor de verbetering van inkomsten?

En, indien noodig, alsnog te bevorderen, dat voor dit lagere personeel eveneens een bedrag traktementsverbetering worde uitgetrokken, zodat niet enkel en alleen door een duurtebijslag uitsluitend aan hun nooden wordt tegemoet gekomen?

De St. Ct. no. 14 bevat de statuten van de naamloze vennootschap West-Indische Houthandel, gevestigd te Amsterdam, opgericht door de in de St. Ct. genoemde vertegenwoordigers van de Nederlandsche Handel-Maatschappij, de Amsterdamsche Bank, den hoofddirecteur der Surinaamsche Bank, de te Middelburg gevestigde naamloze venn. Houthandel v.h. A. Alberts Lzn. en Co., de te Dordrecht gevestigde naamloze venn. Gips' Houthandel, den Koninklijke West-Indischen Maïldienst, den heer E. G. Samson, Paramaribo en de firma C. Kersten en Co., te Paramaribo.

Het doel der vennootschap is:

a. de aankap, het aanplanten en het bewerken van de kolonie Suriname van en de handel in hout, alsmede het verzamelen van en de handel in andere landbouwproducten in den meest uitgebreiden zin des woords;

b. het deelnemen in andere ondernemingen, die een gelijksoortig doel beoogen.

De vennootschap is aangegaan voor den tijd van 20 jaar, te rekenen van den dag af, dat de acte van oprichting is verleden.

Het kapitaal bedraagt f 500.000, in 1000 aandelen van f 500, waarvan zijn geplaatst en volgevoerd 400 aandelen. Voorts geeft de vennootschap 40 winstbewijzen uit aan de oprichters.

Het beheer der vennootschap is opgedragen aan den raad van beheer, bestaande uit ten hoogste 7

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
 AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Bombay, Calcutta, Cheribon, Gorontalo, Hongkong, Kobe, Makassar, Medan, Menado, Palembang, Pekaiongan, Probolinggo, Semarang, Shang hai, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 55.000.000.- Reserven f 43.000.000.-

leden, welke allen Nederlanders moeten zijn en die door de algemeene vergadering van aandeelhouders, uit een bindende voordracht van den raad van beheer, bestaande uit 2 personen voor elke te bezetten plaats, worden benoemd.

Voor de eerste maal zijn benoemd tot leden van den raad van beheer de heeren: mr. dr. Ch. F. Schoch, hoofddirecteur der Surinaamsche Bank; R. A. Kaiser, plaatsvervangend hoofddirecteur der Surinaamsche Bank; C. Gips, directeur der N. V. Gips' Houthandel; mr. A. J. van Hengel, directeur der Amsterdamsche Bank en J. van Hasselt, directeur van den N. V. Kon. W.-Ind. Maïldienst.

Curaçao.

Het Koloniaal Verslag over 1919.

Wij ontleenen hieraan het volgende:

Hoofdzakelijk tengevolge van emigratie is de bevolking met 1546 personen verminderd; voor het eiland Curaçao is dit cijfer 618.

Op het levensmiddelenbedrijf is een verlies geleden van ongeveer f 26.317.—, terwijl de Curaçao'sche bank door het verkoopen van wissels op New-York aan het Gouvernement à pari, terwijl de wisselkoers schommelde tusschen 2.10 en 2.30, een winst maakte van vijftien à twintig duizend gulden.

De ontwikkeling, vooral van Zuid-Amerika en meer in het bijzonder van Venezuela, werkte er toe mee, dat Willemstad haar plaats als overlaadhaven kon handhaven. Ook andere factoren bevorderden den bloei der hoofdplaats. Twee nieuwe lijnen namen Willemstad in hare dienst op: de K. W. I. M. breidde den hare uit.

De aanhoudende droogte was zeer nadeelig voor landbouw en veeteelt.

De geëmigreerden bekommerden zich over het algemeen weinig om hunne gezinnen. Door den uittocht van vele arbeiders bleef de loonstandaard stijgen.

Op Aruba, waar de groote droogte een nadeeligen invloed had op de maïsoogst en op de opbrengst der aloë-aanplantingen, zorgden de weggetrokken arbeiders goed voor hunne achtergebleven gezinnen.

De nadeelige gevolgen der droogte werden op Bonaire eenigszins getemperd door de hoedennijverheid. Voor handel en scheepvaart was hier de toestand gunstig.

De economische toestand was op St. Martin evenals op St. Eustatius ongunstig. Eerstgenoemd eiland heeft nog steeds te kampen met gebrek aan afzetgebied voor het zout; de landbouw was daar bevreemdend. Op het einde van het jaar gaf de katoenoogst op St. Eustatius de beste verwachtingen, daar zich een hooge en vaste katoenmarkt aankondigde. De prachtige sisalaanplant der „Cultuur Maatschappij Nederlandsche Antillen" verschaftte aan vele handen werk.

De vervaardiging van het kantwerk op Saba nam toe en van de zeevarende bevolking kwam geregeld geld binnen.

De Raden van politie.

Hieromtrent zegt het K. V. 1920, dat hunne werkzaamheden zich in 1919 bepaald hebben tot het vaststellen van keuren, het opmaken en vaststellen van de kiezerslijsten, de behandeling van de ontwerp-begrotingen van uitgaven en ontvangsten, het vaststellen van schoolverslagen, schoolbezoek, het nazien der rekening en verantwoording van de armenkassen en het plegen van overleg met de gezaghebbers omtrent zaken van algemeen belang.

Op Aruba namen van de 125 kiezers 23 aan de verkiezing deel; deze cijfers waren voor Bonaire 91 en 6, voor St. Martin 102 en 70, voor Saba 112 en 5, terwijl op St. Eustatius met 75 kiezers geen verkiezing plaats had.

De Voogdijraden.

De voogdijraad op Curaçao hield vier vergaderin-

POSTCHEQUE & GIRODIENST

Alle Rijkstelegraaf- en Telefoonkantoren hebben eene postrekening. Alles wat een rekeninghouder aan die kantoren heeft in rekening te betalen kan door middel van giro geschieden.

Neem daarom eene postrekening.

DE ALGEMEENE SPAARVERZEKERING
 ANNA VAN SAXENPLEIN 3
 's-GRAVENHAGE

Opgericht .... 1907....

Coöperatief Spaarsysteem

Alléén in 1919 werd ingeschreven voor **Drie Millioen Gulden**

VRAAGT GRATIS BROCHURE! 199

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING
 OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en Inbraakvrije bewaarkuis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW W. RIJSENB Gzn. 211

HAARLEMSCH BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER BEVERWIJK, BLOEMENDAAL EDAM, HILLEGOM, HOOFDORP, LISSE, PURMEREND IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

MARX & Co.'s BANK

ROTTERDAM: Zuidblaak 56. 's-GRAVENHAGE: Kneuterdijk 13.

Belast zich met incasseeringen op het Binnenland en Buitenland.

Koopt en verstrekt wissels (en cheques) op het Buitenland.

Verstrekt handelscredieten tegen zakelijk onderpand. Bezorgt telegrafische uitbetalingen.

Belast zich met de uitvoering van Effecten-orders. Verhuurt aan hare clientèle Safe-loketten.

Neemt gelden à deposito tot wekelijks te annoneeren rente.

Adverteeren doet verkoopen.

J. M. VAN KEMPEN & ZONEN

Kon. Ned. Fabrik van Gouden en Zilveren Werken. VOORSCHOTEN.

FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17; 's-Gravenhage, Plant 2; Rotterdam, Hoofdedoeg 26; Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

Bevelen ons beleeft
aan voor levering
van alle soorten
.Brandstoffen.

N.V. Brandstoffenhandel v.h. F. BREURE & ZOON
Telefoon H. 1880 en H. 3331
Waldeck Pymontkade 88 - Den Haag

Stookt onze 1e soort
ZWARE TURVEN EN
TURFBRIKETTEN

GENEESKUNDIG ONDERZOEK

vóór het

70

HUWELIJK

Voorstanders hiervan, op het punt van trouwen,
kunnen op kiesche wijze hun doel bereiken door
als bruidsgeschenk aan te bieden een polis der

NILLMIJ ...van...
1859

Jaarpremie voor f 5000.- uit te keeren op 85 jaar,
of eerder bij overlijden, voor 'n 25-jarige f 106.50

's GRAVENHAGE, Veenestr. 1, Tel. H 1389
AMSTERDAM, Weteringschans 100, Tel. Z 8793

gen. De Gouverneur hield eene bespreking met den raad aangaande het al of niet bestaan van groote onzedelijkheid op het eiland Curaçao; naar aanleiding van dit onderhoud ontving de raad van den Gouverneur de opdracht 's raads beschouwingen over deze zaak in een rapport samen te vatten en aan den Gouverneur in te dienen.

Omtrent de werkzaamheid van de voorgedijraden op deze eilanden vallen geen bijzonderheden te vermelden. Gedurende zijn inspectiereis hield de Gouverneur besprekingen met de raden.

Apotheken.

De apotheken op Curaçao werden door den wvd. directeur van den openbaren gezondheidsdienst, vergezeld van het lid der examencommissie, P. Vierhout, geïnspecteerd. Op- of aanmerkingen vielen er niet te maken.

De middelen.

La Cruz geeft de volgende cijfers omtrent de opbrengst der middelen:

	1919	1920
1e kwartaal f	201.415.38	f 473.118.62½
2e „ „	356.647.47	„ 637.004.38
3e „ „	567.249.23½	„ 524.581.25½
	f 1.125.312.08½	f 1.734.704.26

De eerste drie kwartalen van 1920 hebben dus ruim f 600.000.— meer opgebracht dan hetzelfde tijdvak in het voorafgaande jaar, en zelfs in het ongunstigste geval, wanneer n.l. het laatste kwartaal van 1920 minder dan eenig ander kwartaal van dat jaar zou opbrengen, dan zou nog de opbrengst der middelen heel wat boven de f 2.000.000.— stijgen. Dit is, zegt het blad, een duidelijk bewijs van onze voortdurenden vooruitgang. Curaçao komt langzamerhand weer tot een normalen toestand. Zelfs zonder nieuwe belastingen zullen wij heel wat meer opbrengen dan gewoonlijk.

Let op de loodsgelden. Deze wijzen eene vermeerdering aan van de scheepvaart, hetgeen handel en bedrijf en den geheelen economischen toestand der kolonie ten goede moet komen. Het bestuur heeft deze inkomsten begroot op f 60.000.— per jaar, d.i. 2 of 3 maal meer dan gewoonlijk of f 15.000.— per kwartaal en dit jaar bracht op:

het 1e kwartaal f	14.898.64.
„ 2e „ „	12.404.75.
„ 3e „ „	13.610.25.

In November vielen binnen 55 stoomschepen en 35 zeilschepen, over Januari—November 520 stoomschepen en 980 zeilschepen.
Curaçao vooruit!

Eén West-Indische Kolonie.

Iemand, die voor de vermenigvuldiging zijner gedachten opneming in *De Telegraaf* verzoekt en in het ochtendblad van 18 Januari l.l. gekregen heeft, bestrijdt het in het Voorloopig Verslag der IIe Kamer op de Curaçaosche begrooing aan de hand gedane plan, om Curaçao en Suriname tot één kolonie samen te voegen.

Over Curaçao oordeelt de schr. aldus:
„Waren nu de zes eilanden van eenig gewicht, dan zou het aanbeveling verdienen ze in twee groepen, ieder met zijne eigen bestuursorganisatie te splitsen. Ze zijn dat echter niet: de Bovenwindsche eilanden hebben het belang verloren, dat zij in de 18de eeuw hadden en de Bovenwindsche (Benedenwindsche?) hebben niet het gewicht gekregen, dat optimisme zonder voldoende grondslagen er, in verband met de openstelling van het Panama-kanaal, aan voorspeld had. Het voorloopig verslag maakt dan ook de, ditmaal zeer juiste, opmerkingen, dat men van aloë, goud en fosfaat niet veel meer hoort en dat de transito-handel van Curaçao van slechts we-

nig beteekenis is. Het laatste is trouwens reeds vijftiental jaren geleden door een, bij uitstek ter zake kundige, in woord en geschrift, voorspeld. De drie of vier jaar geleden getroffen regeling, waarbij de Bovenwindsche eilanden gesteld werden onder gezaghebbende, ondergeschikt aan den Gouverneur, op Aruba en Bonaire vervangen wordt door eenen aan hem ondergeschikte gezaghebbers, schijnt ook nog zoo kwaad niet. Men heeft daardoor een zekere decentralisatie verkregen met vermindering aan het belang der eilanden geheel onevenredige stuuruitbreiding.”

* * *

Wij gaven in een vorig nummer de cijfers van den transito-handel en willen nu nog eens herinneren aan hetgeen de heer Menkman verleden jaar in *De West-Indische Gids* en een jaar vroeger in *nomisch-Statistische Berichten* over dit onderwerp geschreven heeft. In 1909 heeft reeds de heer H. de Vries gewezen op het belang van Curaçao bij grotere ontwikkeling van Venezuela en Colombia, die door de opening van het Panamakanaal zou worden bevorderd en de heer Menkman heeft dezelfde gedachte uitgewerkt en in het bijzonder aandacht schonken aan de vooruitzichten, die door den oorlog geopend zijn.

Gaan deze toch ook zeer gezaghebbende oordeelen aanstonds uit den weg voor de meening van „sommige” Kamerleden, dat ook op Curaçao „achtergang is te bespeuren,” waaraan de inzender toevoegt dat de zes eilanden „niets meer voor de toekomst beloven?”

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Bestuurshervorming voor Senegal.

La Dépêche Coloniale van 29 December '20 gaf de toelichting, waarmede de bestuurshervorming van Senegal aan den President der Fransche Republiek is aangeboden. Laat ons trachten haar kort zonder te groote onvolledigheid weer te geven.

Senegal bestaat uit twee deelen met een eigen bestuurs- en financieele organisatie. Eensdeels de reeds streeks bestuurde gebieden, anderdeels de protectoraten. De ontvangsten en de uitgaven worden in afzonderlijke budgetten behandeld.

De opzet van dezen toestand dagteekent uit den tijd dat Senegal, behalve enkele handelsfactorijen, slechts een tweetal steden van beteekenis telde: Gorée en St. Louis en een tweetal in opkomst: Dakar en Kaolack. Het tegenwoordige Senegal onder rechtstreeks Fransch bestuur telt meer dan 175.000 inwoners, de kolonie in haar vollen omvang heeft bijna 1½ millioen inwoners.

De conseil général, die de financiën beheert, wordt nog steeds gekozen door een zeer beperkt vertegenwoordigend college, uitsluitend samengesteld uit Fransche burgers. Het college is in de vier bevoorrechte gemeenten gevestigd. Het college heeft in de vier bevoorrechte gemeenten een vertegenwoordiging, al staat dezelfde luitenant-gouverneur aan het hoofd van de twee deelen. De instelling van een gouverneur-generaalschap van Fransch West-Afrika en van 't budget voor deze gemeenschap in 1904, heeft de verwickeling nog verergerd.

De nieuwe regeling wil eenheid in bestuur en financiën aan de kolonie Senegal brengen, welke voortaan zoowel de tot nu toe rechtstreeks bestuurde gebieden als de protectoraten zal omvatten. De luitenant-gouverneur zal worden bijstaan door een conseil colonial, een privé en door een conseil colonial. Dit conseil colonial laatste zal uit 40 leden bestaan; 20 van dezen zullen gekozen worden door alle Fransche burgers in de kolonie, 20 zullen inlandsche hoofden zijn, gekozen door de hoofden van provincien en kantons. De keuze zal ook beperkt tot deze door de regering benoemde inlandsche chiefs.

Naast deze bestuursorganen zal er nog komen een conseil du contentieux administratif, zooals deze reeds in andere koloniën werkt. Dit raad voor geschillen van bestuur bestaat geheel en al door de regering aangewezen Fransche ambtenaren. (L. D. C. 1 op 2 Januari).

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN

Eigen kantoren der Maatschappij te AMSTERDAM, HONGKONG, SOERABAIA, KOBE en SAN FRANCISCO.
Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN

(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco.

Voor **Collectieve** **Ziekte-**
Verzekering
is de aangewezen Maatschappij
de **Centrale-Onderlinge**
Ziekenkas onder Administratie der Z. H. V.
Platterijkade 50 's-Gravenhage

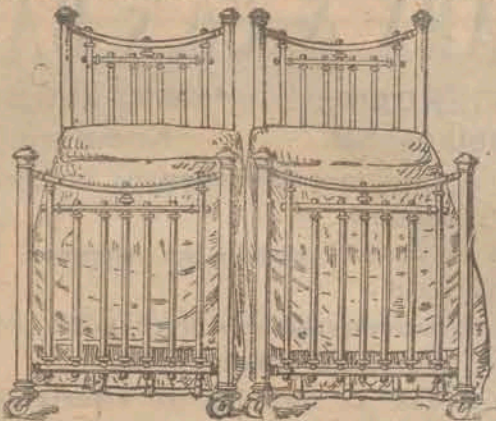
W. J. M. SIMONIS

voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.

GROENMARKT 34, over de Prinssestraat.

TELEFOON H. 2120

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8½—12½ en van 2—7 uur

Electro-Technisch Bureau
H. VAN ZIJL

Fr. Valentijnstraat 102 DEN HAAG Tel. H. 8017

Licht, Kraocht, Verwarming, Schel...
... en Telefoon-Installatiën.

N.V. ZUID-HOLLANDSCHE MANEGE (v.h. Manege Washington)

THERESIASTRAAT 145 ingang Joh. Camphuysstr. DEN HAAG TEL. H. 5306

Moderne rijlessen - Paarden per uur en per maand
 Luxe Stands en Boxes
 Tonneaux beschikbaar

Dir. J. W. v. d. GUN.

Over de Mount Everest heen.

De vliegspport wordt het: „steeds meester boven letterlijken zin waar. Toen wij de vorige schreven over de plannen van de Royal Geographical Society en van de Britsche Alpenclub om een expeditie naar den hoogsten top van de aarde te organiseren en daarbij melding maakten van een aanden vliegdiens bij de voorafgaande verkenningen toegedacht, kwam de vraag wel bij ons op: die top zelf niet per vliegtuig verkend of zelfs beklommen worden? Maar die vraag lag zoo voor ons, dat wij de ontkenning opgesloten achtten in der uitsluiting zelf. Toch blijkt de gedachte zoo niet geweest te zijn. Thans toch wordt bericht, de Amerikaansche vliegenier Rohlfs een poging te wagen om over den berg heen te vliegen. Daar hij in september 1919 het wereldrecord op een hoogte van 20 Eng. voet wist te brengen, hetgeen aanmerkelijk is dan de Everesttop, die 29140 Eng. vt. is, zal de onderneming niet buiten 't bereikbare te vallen blijft intusschen bijzonder gewaagd, daar de noodzakelijkheid van landen in het woeste, bergzame rots-, ijsland vrijwel met een doodsgelijk staat. De mogelijkheid tot zoodanig waarmaken en fotografeeren, dat hieraan praktische betrekking zal zijn te hechten, is ook geenszins verzekerd. Dit al zal de onderneming op zich zelf, van sportwetenschappelijk oogpunt beschouwd, van groot belang kunnen worden en kan hare betekenis, als deel van de voorbereidingen der landonderzoekingen, ook hoog aangeschreven worden. Het schijnt gaat 't den top van de Mt. Everest zooals de Zuid Pool is gegaan, die, met een korte tusschenruimte, door twee expeditiën werd bereikt.

Verhoudingen in Kenya.

Wij hebben in deze rubriek meermalen aandacht gegeven voor de verhoudingen, die in Oost-Afrika Britten tegenover elkander stellen. De Maas geeft in XXXIV van een reeks artikelen over de verhouding van de bevolkingselementen in O.-Afrika, die niet veel nieuws brengen, maar gedeelten bevatten, waarin de toestand trefweergegeven. Wij knippen er het volgende uit:

Kenya heeft ook Kenya-kolonie haar Indische problemen en haar Indische politiek en deze brouwen in het algemeen veel kwaad. Vroeger beschouwde het Indische gouvernement deze gewesten als een gebied oord om het te veel aan Indische bevolking te geven en min of meer vaag moet sommigen autochthonen de stichting van een groot Indo-Afrikaansche onder Engelsch oppertoezicht voor den geest hebben gevoeld. Maar vóór in die plannen eenige tekeningen kwam, werd de Unie van Zuid-Afrika gesticht daardoor een forsche en verbitterde tegenstander van Indische kolonisatie in het zwarte wereld. In het leven geroepen, terwijl ongeveer terzelfder tijd de uitstekendheid van de Oost-Afrikaansche hooglanden aan het licht trad en de blanke man met zijne onbaatzuchtigheid verklaarde, dat deze hem en zijn donker getinten neef moesten toebehooren. Het is dat al was reeds een groot aantal Indiërs in het land vervoerd.

Maar naarmate het aantal blanke kolonisten aansteeg ook het aantal lieden, welk in de Indische migratie een gevaar ziet voor eigen bestaan en luider gaan er stemmen in Kenya op tegen den gekleurden neef.

Men schijnt de tijd voorbij, dat men den Indischen huizeer den toegang tot een deel van het Indië kan ontzeggen en nog veel minder is het mogelijk hem en bloc uit een bepaalde landstreek te verwijderen alleenlijk om daardoor den bestaansstrijd voor de blanke man wat te vergemakkelijken. De Indiërs hier en zal hier ook wel blijven. Voorloopig doet de settler nog weinig kwaad, daar hij zich vooral den kleinhandel bezig houdt, of handwerksberoepen oefent.

Middels heeft men zich toch ook reeds tegen het gevaar op verschillende wijze gewapend. De Indische heeft b.v. geen stemrecht en kan zijn verlangen in de landelijke vergaderzaal en in de gemeente-

raden slechts door middel van door het gouvernement benoemde landgenooten doen kennen. Ook is hem landbezit verboden in de hoogvlakten welke zich bijzonder voor Europeesche vestiging eigenen, maar kan hij daarentegen grondbezitter worden in de warmere, voor het blanke ras ongeschikte streken. Door deze en andere kunstmiddelen hoopt de blanke man zijn bestaan alhier stevig vast te zetten, maar wanneer men den alles nivelleerenden tijdgeest in de gedachten neemt, schijnt het toch, dat er maar één probaat middel is om de concurrentie van den Indiër het hoofd te bieden en dat is, hem eenvoudig het land uit te zetten. Het teekent inmiddels de verhouding tusschen wit en de rest, dat men zulk een, tenminste van kracht en energie getuigenden maatregel, niet meer aandurft.

Een ander element, waarmede de settlers in hun strijd om het bestaan rekening te houden hebben, zijn de oorspronkelijke landskinderen, met wie, over wie en zonder wie men naar hartelust beraadslaagt.

De vrede en orde, welke met het Britsche bestuur hier hun intrede deden, zijn voor de negers niet in alle opzichten een zegen geweest. Stammen b.v., die zich vroeger op peil wisten te houden door onafgebroken oorlogen, zijn nu in hun reserves aan een volslagen ledigheid ten prooi, welke hen snel demoraliseert. Velen weigeren te werken, niettegenstaande de blanke settler hen broodnodig heeft en bereid is hun royaal te betalen. De bestuurders van het negervolk erkennen wel de opvoedende kracht, die in constanten arbeid schuilt, maar de moed ontbreekt den zwarten broeder om der wille van zijn eigen heil tot werken te dwingen. Want men vreest de critiek in Londen, waar ook al ethischen gevonden worden.

Aldus is de settler omgeven door een paar miljoen menschen, welke den geheelen dag luieren en lanterfantant — een paar betere stammen daargelaten — en dat, terwijl hij werkkrachten zoo broodnodig heeft en hij een regeering boven zich weet, die in deze niet krachtig in zal durven grijpen. Zulks werkt verkeerd en niemand meer dan de neger zal dan ook te beklagen zijn, wanneer de kolonie straks eens in een dominion veranderd mocht worden. Met stoom zal de settler dan trachten achterstand in het negervraagstuk in te halen en wanneer men de heerschende stemmingen beluistert, schijnt er in dat geval kans te zijn, dat de weegschaal dan weer in de andere richting door zal slaan.

Natuurlijk is het recht van den blanken indringer op een bestaan en een stuk grond in Afrika een zeer problematiek ding, maar men kan toch iets voor hem voelen, wanneer hij voorstelt den inboorling minder gunstige streken ter verluiering aan te wijzen en daardoor een aantal arbeidzame menschen en verscheidene quadraat mijlen goeden grond in dienst te stellen van de wereldproductie.

Zuid-Afrika te Amsterdam.

Amsterdam zal in Maart-April, in 't Paleis van Volksvlijt een Zuid-Afrikaansche tentoonstelling krijgen. De Engelsche en de Zuid-Afrikaansche regeeringen verlenen krachtige hulp en legden voor eigen inzendingen beslag op het geheele middengedeelte van de groote zaal. Prins Arthur van Connaught, de nieuwe gouverneur-generaal van Z.-Afrika, heeft het beschermheerschap aanvaard. Een tentoonstelling van schilderijen, betrekking hebbende op Z.-A. en een voor Z.-A. literatuur, zullen interessante onderdelen van de expositie worden. Natuurlijk zullen de groote stoomvaartmaatschappijen, die op Z.-A. varen, en de firma's, die betrokken zijn bij den export en import van dat land, van de gelegenheid gebruik maken om tot het Nederlandsche publiek te spreken. Begrijpen wij 't goed, dan zal er ook gelegenheid tot exposeeren bestaan voor de Nederlandsche export firma's. 't Is te hopen, dat hiervan een zeer ruim gebruik wordt gemaakt.

Het aanleggen van deze tentoonstelling geeft zelf aan hoe verlangend Z. A. is om de relaties weer aan te knopen. In den laatsten tijd zijn in Nederland eenige stappen gedaan in die richting, men ga nu niet alleen in Amsterdam kijken naar hetgeen de vreemde daar brengt, maar men late den vreemde er ook zien wat Nederland te bieden of te beloven heeft.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indische Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

MAISON H. SIMONS

Mantel- en Costuummagazijnen
 HEULSTRAAT 13 naast „Boeatan”
 en NOORDEINDE 17a.

zijn steeds voorzien van het
 NIEUWSTE op het gebied van
DAMESKLEEDING

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

Naamlooze Vennootschap

Luxe-Auto Verhuuronderneming

voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres: **Koninginnegracht 1°.**
 (over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage.

Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
 ... en Maand-Auto's ...

Dag en Nacht geopend

HOPLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON

Wijnhandelaren

Filial: 's-Gravenhage
 Hoofdkantoor: Amsterdam
 Filial: Arnhem
 Filial: 106 Gorinchem
 Heemskerckstr. la Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
 Tel. H. 3493. Intero. Tel. 359. Tel. 280. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”

Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

Adverteeren doet verkoopen.

WISBRUN & LIFFMANN.

Vaanestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWELLEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

International Electric en Machine Cy
V/h R. GEERAERTS-REUTER
 Licht Kracht
 Zwakstroom **INSTALLATIEN**
 's-GRAVENHAGE LEIDEN.
 Prinsestr. 6a, Tel. H. 8093 Mare 70, Tel. 1118

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM.
PASSAGIERSDIENST
 van Amsterdam via het Suezkanaal naar **SABANG,**
BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA,
SEMARANG en SOERABAJA.

Wed. G. STREITWOLF
 Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413
GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

P. J. VEELO & ZNEN
DEN HAAG
 Lange Houtstraat 15^B :: Tel. H. 6655
.. WONING ..
INRICHTING
Behangerij **Stoffeerderij**

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
 Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
 2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
 Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam
Passagiersdienst
 naar en van **SURINAME** en **CURAÇAO**, Br. Guiana,
 Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haïti.

OLYMPIA THEATER
 Prins Hendrikplein 3 - Tel. H. 9521
 Programma van 28 Jan.—3 Febr.
DE NOODLOTTIGE GELIJKENIS
 Romantisch Drama in 4 acten. In de Hoofdrol de
 eminente Amerikaanse Filmacteur
FREDERIK WARD.
 Van pret komt ernst.
 Comedie Dramatique in 2 Bedrijven.
Een Stand Idylle. **Journal.**
 Amerik Klucht. Actueel.
 In de Bergen. (Natuur).
 Zondag Matinee. Dinsdag niet rooken.

Voor een nieuw op te richten Fabriek in Nederlandsch-Indië als zusterfabriek van een 1ste klas fabriek hier ter lande, wordt gevraagd

een energiek, kapitaalkrchtig Persoon,

bij voorkeur met Indische zaken op de hoogte zijnde. Brieven onder No. 71L aan het Bureau van dit Blad, Nobelstraat 20, Den Haag.

Dank zij het initiatief van eenige kloeke mannen, zijn de verslaptte relatiën tusschen Nederland en Japan weer aangehaald, laat ditzelfde nu gebeuren ten opzichte van Z. A. „On revient toujours à ses premiers amours”, of „oude liefde roest niet.”

Het laatste jaarverslag van de Nederl. Kamers van Koophandel geeft aan hoe de handelsbeweging van de Z. A. Unie zich gestadig uitbreidt. In den jaarl. invoer van 50.8 miljoen p. st. is Nederland vertegenwoordigd door ruim 200.000 p. st., in den uitvoer van 52.1 miljoen p. st. door 257000 p. st.

De voornaamste uitvoerartikelen, a. d. z. wol, huiden, struisveeren, diamanten, goud, koper en andere grondstoffen, zullen zoo uitgesteld worden, als voor handels doeleinden aan te bevelen is.

Bioscoopvoorstellingen zullen een denkbeeld geven van 't land en van 't leven in Z. A.

Groote heeren.

Evenals Carton de Wiart bij de samenstelling van 't nieuwe Belgische ministerie Franck behouden heeft als minister van Kongo, zoo heeft Briand ook Sarraut aan 't hoofd gelaten van 't Fransche ministerie van koloniën.

Daarentegen heeft 't Britsche ministerie van koloniën, eigenlijk zonder dat er een tastbare aanleiding voor aangevoerd is, den staatssecretaris lord Milner zien heengaan en lord Churchill, die minister van oorlog was, daarvoor in de plaats zien treden. Deze zal ook de aangelegenheden betreffende de mandaatgebieden onder zijn departement krijgen; zij ressorteerden tot nu toe onder buitenlandsche zaken.

Zooals men weet, heeft Groot Brittannië een afzonderlijken minister voor Indië, Mr. Montagu. Vermoedelijk zullen de twee departementen hebben te overleggen over de vraag: hoe nu ten opzichte van Perzië, waar de Sjah of door een Bolsjewikisch bestuur verdreven is, of de regeering aan de Soviët overgelaten heeft, hetgeen vrijwel op hetzelfde neerkomt? In den laatsten tijd had Engeland de neiging getoond zich niet veel met de Perzische zaken in te laten, zijn troepen zullen zelfs heelemaal teruggetrokken worden; maar of het in die politiek zal willen en zal kunnen volharderen met Soviët-Perzië als buurman hier en als mededinger ginds, staat te bekijken; dit te meer met Churchill, anti-Bolsjewiek bij uitnemendheid, als minister van koloniën.

Mutaties van 19 tot 26 Jan. 1921.

- Nieuwe Leden.**
- Mevr. Visser-Fruythoff, Delft, Corn. Trompstraat 62, f 2.—
  - P. J. Schmidt, Amersfoort, Miereveldstraat 15, f 5.—
  - H. P. M. van Altena, Majoor Inf. O.-I. B. D., Nijmegen, P. Brugmanstraat 19, f 5.—
  - Mevr. Arntzenius, Den Haag, Balistraat 107, f 5.—
  - Mevr. M. Pillaar-Staring, Den Haag, Ieplaan 4, f 5.—
  - Mevr. C. Perelaer-Pino, Den Haag, van Boetzelaerlaan 83, f 5.—

Firma A. L. J. en W. DE HAAS

 Vleeschhouwer **Hofleverancier**
 Wagenstraat 35a, 'S-GRAVENHAGE, Tel. H. 882

ROTTERDAMSCH LLOYD
 Directie: WM. RUYSS & ZONEN - ROTTERDAM
 Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL
 LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal

Het beste Engelsche Rijwiel **de Rutge-Whitworth**
Het beste Hollandsche Rijwiel **de Hima**
 Vertegenwoordigers voor DEN HAAG
Fa TIMMERMAN & CO.
 Tasmanstraat 147 Pletterijstraat 170
 Telefoon H. 7356 134 Telefoon H. 8742

- Th. L. du Quesne van Bruchem, Den Haag, Lasne Meerdervoort 439, f 5.—
- J. H. C. Olt, Adm. Cult. Ond. Remo, Halte Kalk (N. I. S.), f 30.—
- A. H. Bongers, Empl. Cult. Ond. Remo, Halte liosso (N. I. S.), f 12.—
- J. van den Bossche, Kap. Inf., Bandoeng, Berenstraat 5, f 5.—
- H. L. Langevoort, Zend. Leeraar, Tondano (Mand.) f 5.—
- J. H. Holtappel, Insp. P. T., Weltevreden, f 5.—
- H. F. L. Krämer, Kap. Inf., Tapa Toean (Atjeh en) f 5.—

- Afschrijven.**
- Ch. de Roo van Alderwerelt, Bloemendaal, N. Stationsweg 1.
  - H. A. F. de Does, Haarlem, Aelbertsbergstraat 6.
  - R. C. Draaisma, Gep. Leeraar, Bandoeng.
  - J. H. I. le Cocq d'Armandville, Lt. Kolonel, Bandoeng, Masin.
  - I. M. Kievit (Leeraar Landb. Sch.), Deventer, Berg van Suchtelenstraat 11.
  - J. Rijks, Arnhem, Rijnkade 109.
  - J. W. Boissevain, Uitgevers, Haarlem, Zijlstraat 10.
  - E. Scheffer, Deventer, Bergpoortstraat 7.
  - Th. H. Swindells, Leeraar H.B.S., Semarang.

- Adresveranderingen.**
- J. Hoppener, Gegr. Ambt. S.S. O.-I., van: Groot Kleiweg 99, naar: Weltevreden, Hoofdbureau 5, f 7.50.
  - J. A. M. Plasmans (St.), Leiden, van: Oude Veste naar: Hoogewoerd 71.
  - H. de Vries Franken, van: Batavia, Internatio, Amsterdam, Valeriusstraat 170, f 5.—
  - G. Scholten, Asst.-Res., van: Wonosobo naar: Den Haag, Dunklerstraat 73, f 5.—
  - T. Hellwig, Insp. I. Ond., van: Weltevreden naar: Den Haag, Frankenslag 305, f 6.—
  - G. Th. Stibbe, Gep. Res., van: Pekalongan naar: Bloemendaal, p/a. den heer Schiefendecker, f 5.—
  - G. van Genderen Stort, Off. v. Gez. 1ste kl. O. I., van: Buitenzorg naar: Den Haag, Groot Heringinnelaan 121, f 5.—
  - M. H. Schaafsma, 1ste Luit. Mil. Adm. O.-I., van: Den Haag, Obrechtstraat 197, naar: Brussel, f 5.—
  - J. Oberman, Contr. B.B., Den Haag, van: Zoutmarktstraat 62 naar: Leeuwerikplein 2.
  - J. A. Smidt, Planter, van: Soebang (Krawang), Tjipoenegara, naar: Pastorie Nieuw Pekela (Groningen), p/a. J. Louw, f 10.—
  - Dr. G. van der Harst, Arts, Dir. Off. v. Gez. B. D., van: Amsterdam, Oosterpark 53, naar: Amersfoort, de Witlaan 5, f 2.50.
  - G. L. van Zuylen, Asst.-Res., van: Brebek, naar: Patjitan.

Firma L. J. C. BOUCHER
 Algem. Binnen- en Buitenlandsche Boekhandel
 's-Gravenhage - Noordeinde 64c
 Specialiteit: voor het samenstellen van Leesportefeuilles
Advertentie-Bureau

M. VISSER,
 voorh. A. J. ROBBARD.
 Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470
 Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwaren
REPARATIE-INRICHTING.

KERNER & Co.

Opgericht 1890 te Soerabaya.

ATIONSWEG 78 DEN HAAG

Specialiteit in Indische Uitrustingen

Filiaalen te Batavia en Soerabaya

LEVERINGEN ONDER GARANTIE.

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE

Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM

Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

Vereeniging OOST en WEST.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

INFORMATIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. HIETINK, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende, Secretaris de Heer J. L. VAN GENNEP, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 nam.

BUREAU VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan“, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk) Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.01 1/2 frankeerkosten.
- b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit:
  1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
  2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkring en Vooruitzichten.
  - I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
  - II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
  - III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
  - IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de, verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
  - V. De Ambtenaar bij het Boscwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
  - VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
  - VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
  - VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
  - IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
  - X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
  - XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- d. Emancipatie-Toespraak door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.01 1/2.

N.B. Betreffende verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoert 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Teken- en Zanglessen.
- Teken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Typf., Type- en Vertaalwerk.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Dese inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht, den heer J. A. SOETENS, Buys Ballotstraat 15.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West“, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
  - Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
  - S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
  - J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
  - B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
  - A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
  - Mr. F. C. L. MELJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstuk.
  - H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.
- INDIEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Sragen, res. Soerakarta, Java.

COMPLETE MEUBILEERING BEHANGERIJ

Centraal Meubelmagazijn
= „DUINOORD“ =

Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624

STOFFEERDERIJ

MEUBELMAKERIJ

De Haagsche Broodfabriek „Theario“

Fabriek en Kantoor:

Bilderdijkstraat 139

LUXEBROOD- EN BESCHUITFABRIEK

met speciale afdeling

BANKE (BAKKERIJ).

De Haagsche Broodfabriek
heeft in ALLE deelen van
de stad EIGEN WINKELS.

Zij staat sedert 1909 voortdurend
onder contrôle van het Station voor
Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

VLEUGELS, PIANO'S KUNSTSPELPIANO'S ORGELS

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het
gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG

BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

Wereldmerk
IBACH

L. C. JACOBI

'S-GRAVENHAGE SOERABAYA
Regentesselaan 123
Telefoon Haag 1403

Wendt U voor

Koop, Huurkoop, Verhuur,
Inruilen, Repareeren, Stemmen,
Transport

tot bovenstaande in Nederland en
Buitenland het **meest bekende**
adres.

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

J. P. C. NICOLAI & ZONEN

HOF-KLEEDERMAKERS

Kanaalstraat 2 Telef. H. 3146
's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeenteveranciers

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

Oudste en Soliedste Adres

Opgericht Ao 1781

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL

voorheen VAN HOUTEN & Co 165
Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

Manufacturen
Witte Goederen
Karpetten
Loopers
Ledikanten
Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen

Groote sortering
Slaapkamer - Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Wintergoederen

Modemagazijnen

van Bommel

Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 98-106

SPECIALITEIT

Handschoenen

GEBRs HEHENCAMP

Heerenkleermakers
Dameskleermakers
Bontwerkers

Lange Voorhout 25

Instituut LAURILLARD

OPLEIDING voor verschillende
examens en ambten, zooals Staats-
inrichting M. O., Staathuishoudk.
M. O., Gemeente-administratie,
Boekhouden. De opleid. geschiedt
ook **schriftelijk** in Nederland en
Koloniën met zeer goede resultaten.
Prospectus en lijsten met namen
en adressen van **vierhonderd en**
vijftig geslaagden worden op
aanvraag gratis toegezonden door
Mr. Dr. I. J. M. LAURILLARD.

Oranjeplein 102 - Den Haag
.. Telefoon 6225

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Terenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubi-
leeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank
's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. P. COSTER te Winnipeg.